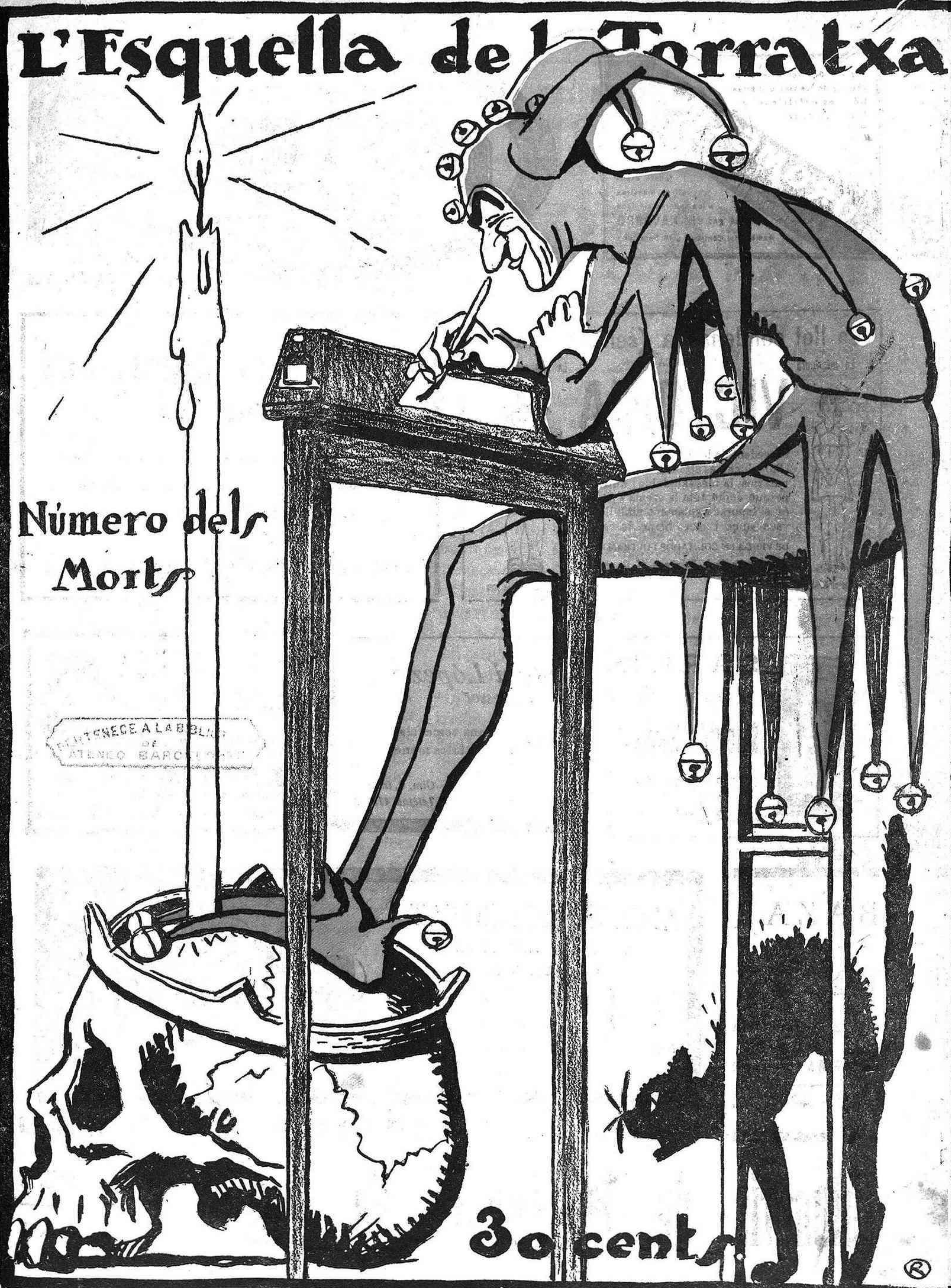

L'Esquella de l'Torratxa

Número dels
Morts

PERTENECE A LA BIBLIOTECA
DE
ATENEO BARCELONÉS

30 cents

®

El mejor disolvente de los uratos
 Abseps de las vías urinarias
 Oólicos nefríticos
 Reuma articular
 Nefritis
 Tifus
 Gota

UROMETINA
 LAMBIOTTE HERMANOS
 Urolitina - Pektamolino - Tetramina - Formina

PÍDASE
 folleto explicativo. Muestras a los señores médicos

Agte gen.: S. NAVARRO
 Rambla del Centro, 8 y 10-Barcelona

PARA ENFERMEDADES DEL
ESTÓMAGO & INTESTINOS

GASTROL
MIRET

PROBARLO ES CURARSE

MATILLO MIRET - Farmacéutico
 Diputación, 205-BARCELONA

DE VENTA EN TODAS PARTES

La llet condensada (sense desnatar)

La més pura MARCA La més saludable

VICTORIA

procedent de les masies del Montseny (Barcelona), és absolutament pura, la més rica, la més saludable i nutritiva perquè conté tota la crema i perquè és elaborada solament amb llet de vaca suïça i sucre blanc de canya.

DE VENDA EN COLMADOS I ULTRAMARINS

Despatx central: Princesa, 15-Barcelona

Antes de pendre-la

Després d'haver-la pres

Soler i Torra germans

BAÑQUERS

Compra venda de valors - Ordres de Borsa - Canvi de moneda - Giros sobre l'estranger - Comptes corrents en monedes Nacional i Estrangera

Rambla d'Estudis, n.º 13 i Bonsuccès, n.º 1

SARNA

CURA RÁPIDA

Sarnicida Paradel!

Frasco 4 pesetas

Asalto, 28, farmacia - Barcelona

Antoni López
 Impresor

Impressions comercials
 Treballs de totes menes

Olm, 8, interior
 Telèfon 4115 A

CAÇADORS!

Les millors espadenyes més ben construïdes, sòlides i còmodes, per a caça, camp i tennis, són les que fabrica la casa

BORNAS Hospital, 24, ent.º
 BARCELONA

Vendes al engròs i a la menuda-Expedicions a províncies

BAZAR
 DE LA
UNIÓ

Unió, 3. - BARCELONA

ÚTILS PER A ESCRITORI

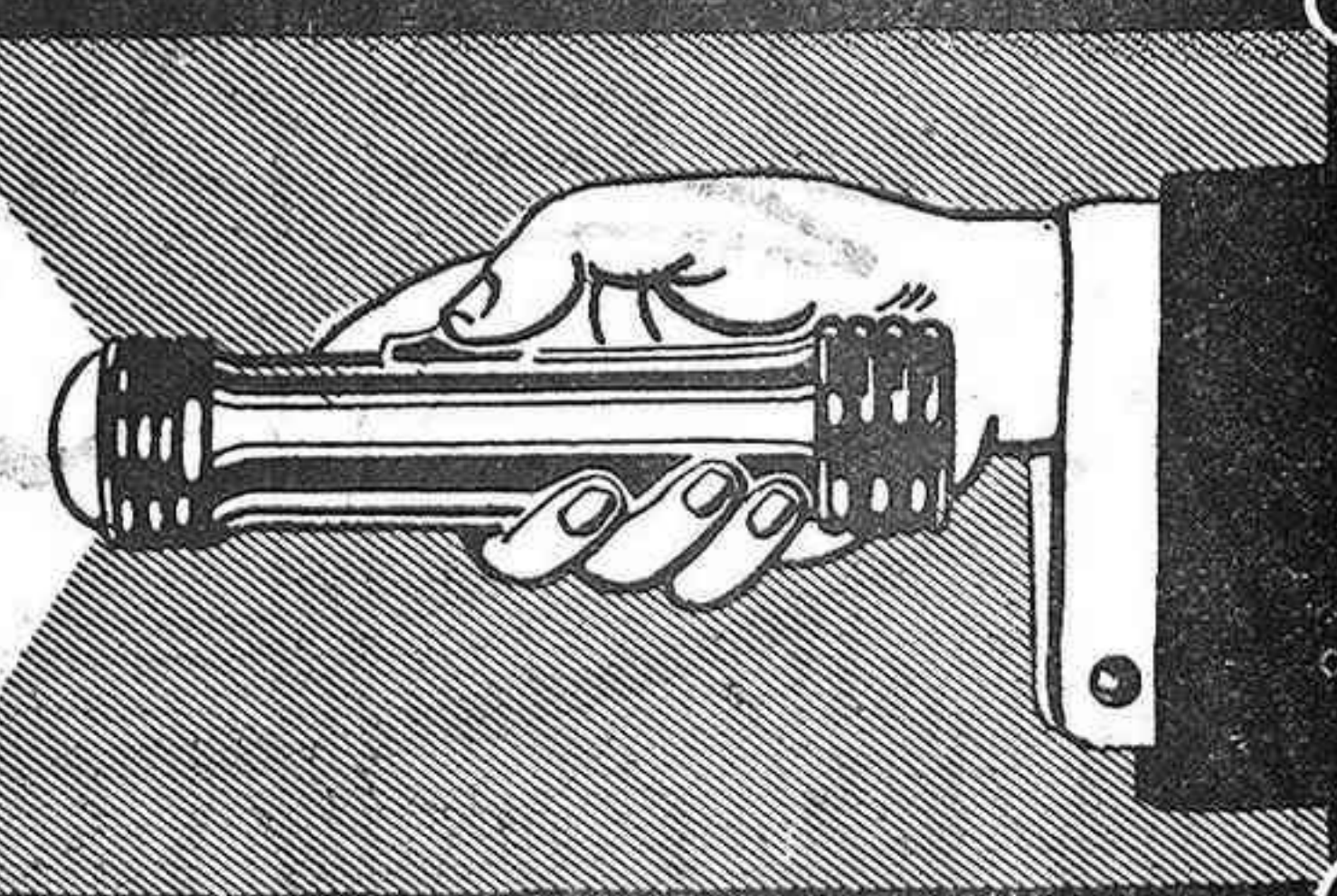
:: TINTES SUPERIORS ::

AI CAMP i a la CIUTAT

AMB UNA LÁMPARA DE MA
 I PILA ELÉCTRICA

LOT

TINDREU LLUM BLANCA I PERMANENT
 A TOT ARREU

De venda a Barcelona: OLIVE S. en C., Pelayo, 56 E. SCHILLING, Fernando, 23 Almacenes EL SIGLO JUAN ROCA, Princesa, 10

Talonaris de la Loteria de Nadal

Carrer de la Unió, 3
BARCELONA

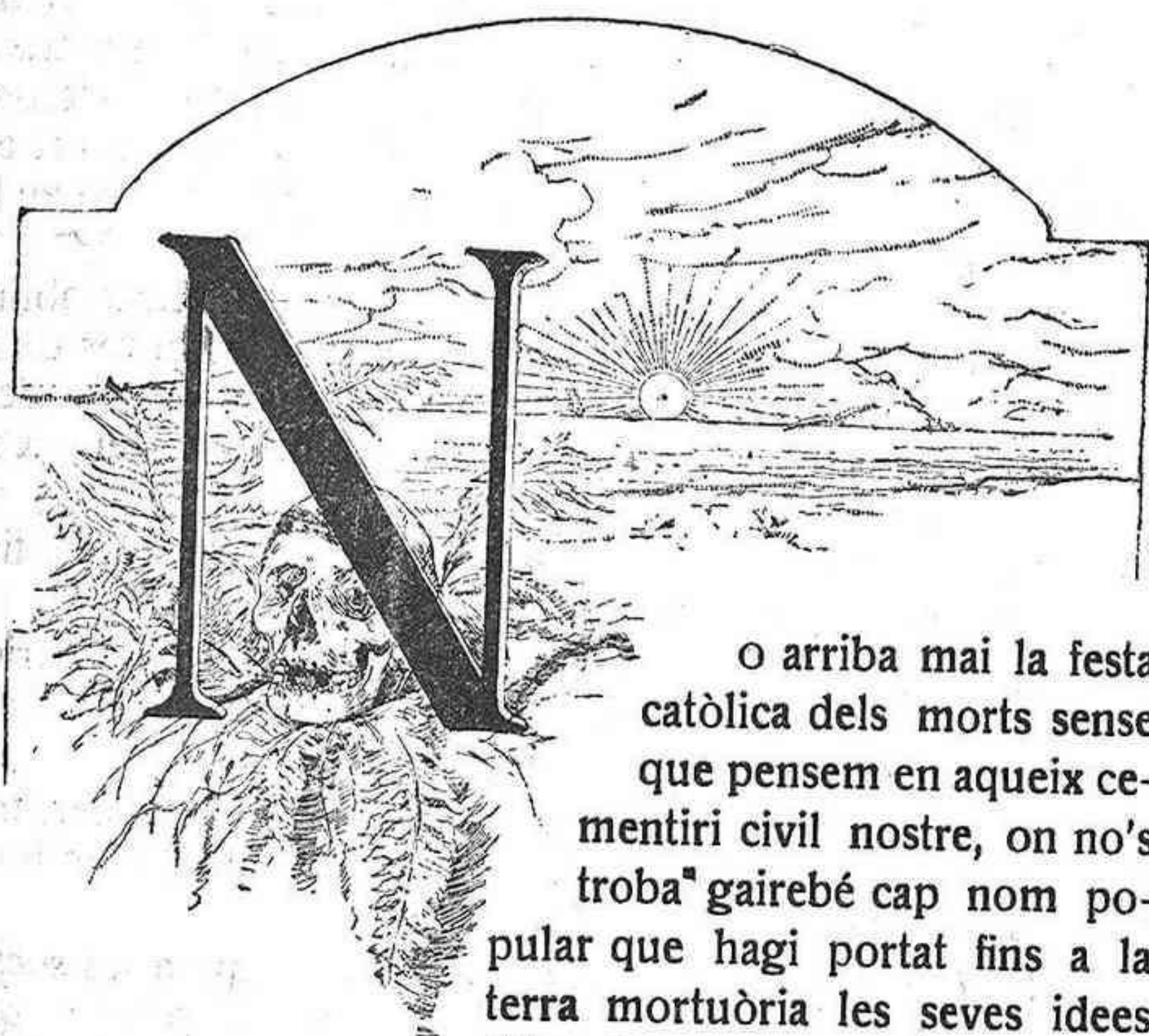
L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Periodic humoristic

PREUS DE SUSCRIPCIÓ Estranger, 5 pessetes FORA DE BARCELONA: Espanya, 3 pesetes

CRÓNICA

RAPSODIA FÚNEBRE

No arriba mai la festa catòlica dels morts sense que pensem en aqueix cementiri civil nostre, on no's troba gairebé cap nom popular que hagi portat fins a la terra mortuòria les seves idees d'insubordinat contra l'església.

Ni els Vallés i Ribot, ni els Sol i Ortega, ni els Suñol hi són. Alguns anarquistes—entre ells l'Anselm Lorenzo i En Francesc Ferrer, l'idea i l'acció de l'anarquisme—alguns espiritistes, alguns radicals. Però cap nom que's deturi davant la llosa en evocació de records.

A Madrid, sí, a Madrid el cementiri civil, deia l'altre dia En Robert Castrovido, no és un panteó nacional complet, però sense ell, no's podria formar un panteó de varons plecars. Allí, dels quatre presidents de la primera república, tres; allí don Francesc Giner de los Rios i don Ferràn Castro, i En González Serrano, i tots els krausistes; allí En Delorme i l'Alexandre Sawa i En Pi i Arsuaga.

Deu ésser aquell seny català, ja tant de lloc comú, el que fa que davant la mort, els heterodoxes catalans transigeixin amb els ritus funeraris del catolicisme. Bons catalans deuen creure que la toçuderia pot ésser un mal negoci sense rectificació, i que posats a fer balanç de la vida vida, val més conformar-se amb lo que la gent demana

que no pas arriscar-se en un negoci desconegut d'ultra-tomba. Déu nos en guard d'un ja està fet—pensen els nostres incrèduls—i «per si acàs» combreguen. Si no hi ha cel, els hi serà igual; i si realment n'hi ha, el guanyaran amb el penediment final.

El seny li diu al racionalista català que si En Bartrina tenia raó quan feia la pregunta «i si després resulta que no hi ha cel?», també podia no tenir-la. El seu personatge s'aixecava a les sis del matí, anava missa, combregava setmanalment, s'abstenia de caure en tota temptació, i davant de tanta mortificació, En Bartrina, se preguntava: «Bé, però i si després resulta que no hi ha cel?» L'incrèdul català pensa: No vas a missa, no't descubreixes quan passa el combregar, te cases pel civil, no bateges les criatures, pateixes mals de caps, renyeixes amb part de la família, tens una moral rígida per donar l'exemple, te mors i no portes cap capellà a l'enterrament; i si després resulta que hi ha cel?...» Aleshores, l'ateu català, desconfiat de neixença, accepta el capellà i l'enterren per l'església.

**

Quan hi ha vaga de transports, com fa un parell de setmanes, la gent s'escruxeix llegint que els empleats de les Pompes Fúnebres volen secundar la vaga. Aleshores apareix tot el respecte a la mort i als morts amb fervor egipci.

Que la pau acompanyi sempre als morts, però qui pot redreçar-se davant dels enterraments vaguistes en nom de la cristiana tradició Funerària? Un mort ho és mentre està davant dels ulls llacrimosos dels familiars. Quan l'empleat funerari comença a vestir-lo, el mort es converteix en negoci. Ho és pel fuster que fa la caixa, pels capellans, per a la Funerària, pel Municipi i per a *La Vanguardia*. La mort es converteix en matèria contributiva i negociable, i la meitat de Barcelona viva viu de l'altre Barcelona que es mor. La necrologia resulta una grata alimentació.

Si l'enterrar se té com un negoci, perquè no han de mirar-ho així els desgraciats que s'allisten en la feina d'acompanyar cadàvers? Quan alguns obrers intentaren

enterrar als seus prescindint del monopoli de Pompes Fúnebres, portant als seus en feretres humils, i damunt de les seves espatlles, plens de devoció, foren perseguits, i més d'una vegada fou pertorbada la cerimònia pels cops dels agents de l'autoritat. El negoci exigia els seus morts, per a que els dividendos baixessin. La carn morta era una indústria.

S'és perduda la religiositat de l'enterrament. Si les Pompes Fúnebres són una societat anònima que ha fet dels morts primeres matèries, perquè no han de tenir el seu com un ofici més, els enterraments?

*
**

Acabo de llegir que el rector d'un poble francès—poble el nom del qual no puc precisar ara, però l'anècdota consta en *Le Cri de Paris* de fa unes quatre setmanes—va voler ésser enterrat civilment. No se li coneixien dubtes dogmàtics, ni havia tingut mai contactes socialitzants amb els rèprobes, però en el testament manava que's fes constar en l'epitafi del seu ninxo: «Jau aquí mossèn X. que no ha volgut terra sagrada per a no seguir al costat dels seus feligresos».

Devegades, baix una sotana hi ha un gran home.

*
**

Davant de la diada dels Morts he pensat en aquell final de la novela d'En Baroja *Camino de Perfección*, quan Ossorio, el protagonista, que somnia amb fer del seu fill una vida lliure de prejudicis, veu que la dida, abans de faixar-lo, li col·loca un escapulari:

Quan l'església commemora els seus difunts, nosaltres obeïm anant al cementiri civil a visitar els nostres.

PARADOX

LA MORT DE LA MONJA

Al bell cim d'una muntanya,
on bat amb més força el vent
i el sol tot el dia el banya,
s'aixeca, mut, un convent.

A son entorn tot és vida,
grandesa intensa, esplendor;
a dintre jau com dormida
una monja, tendre flor.

Per ses germanes voltada,
de genolls, resen ploroses;
sa cambra n'és perfumada
per les flors més oloroses.

I aquella nit tan hermosa
amb un cel tot estrellat,
ja tranquil son cos reposa,
en mig de la soletat.

I de flaire envolcallada
ja camí de l'infinit,
pels aires s'és remontada,
son ànima, sens burgit.

RAMIS CAMALÓ

Un cementiri polític

Així com hi han cementiris laics, fora molt xocant que n'hi hagués algun també exclusivament pels homes de cà la Ciutat.

Ah, renoi! Ja'm sembla trobar-m'hi!

Al entrar, un reixat amb un parell de municipals a la porta.

Simulant l'església que hi sol haver en totes les necròpolis, hi posariem una barraca de consums.

Creuat el llindà de la porta, lo primer que trobaríem fora un immens panteó, amb un alcalde fet de marbre al damunt, qui, amb una campana de bronze a la mà simulés trobar-se en funcions, amb cert aire autoritari i tot fent com aquell qui diu: «Orden, señores, orden».

Més enllà, llargues fileres de ninxos, tots ells amb les seves corresponents inscripcions, quines, donat el cas de que fossin veritables, n'hi hauria per a passar-hi l'estoneta divertida.

A l'un hi llegiríem: «Jau aquí el regidor don Fulano, que morí d'un tip de no fer res durant una sessió de gran importància»; a l'altre: «Descansa aquí amb tranquil·litat, qui no n'hi mancà gens en vida»; o bé, «Reposen an aquesta llosa els restes d'En Mengano, mort en compliment del seu deure durant l'istiu prop passat en la platja del Sardinero».

En altres, per a més detalls, hi hauria el retrat obtingut darrerament en la Casa Gran, durant les hores de la feina: L'un estaria badallant; l'altre, fumant-ne un dels fets expressos; aquell, mig-somrient com enfument-se'n, i així sucesivament.

Però lo més graciós i divertit d'aquest cementiri, tindria lloc ara per la diada de Tots Sants.

A l'entrada, en lloc de dos municipals, n'hi haurien d'haver dugues dotzenes: aital fora l'aglomeració femenina que's disputaria per a fer-hi cap.

Mitja barriada famellenca d'Aribau i Muntaner, trepitjarien aquell terreny amb el «No te olvido», «Sin ti no vivo» i el «Demà m'afeitaràs» als dits.

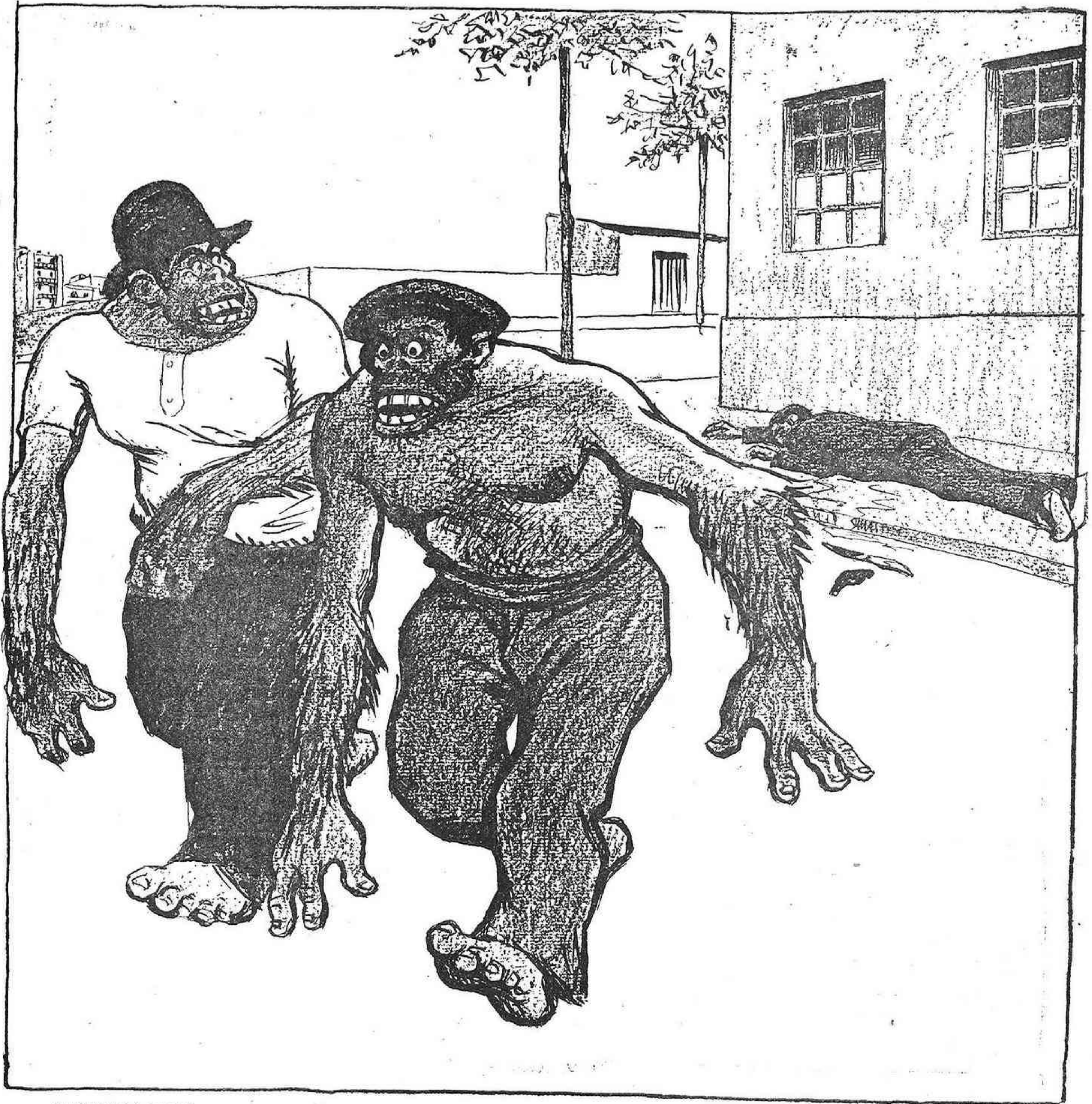
Però, una volta acabada la festivitat, i quan les *socias* haguessin desaparegut d'aquella casa de polítics que amb tot i ésser morts encara els queda un *algo* d'aquella vivor que tan els caracteriza, ai Mare de Déu!, aleshores comensarien les bofetades.

El regidor A, de les esquerres, se les tindria amb el regidor B de les dretes, perquè la fulana d'aquell, demés de complir amb ell, altre tant hauria fet amb l'adversari. Aquest li diria al seu contrincant que ella tenia predilecció per la dreta; l'altre, que l'esquerra li feia més patxoca; s'hi barrejarien els del bàndol respectiu, i allò finalitzaria amb una mà de cops de puny i croiximent d'ossos, que n'hi hauria per a llogar-hi trompetes de judici i rellotges que senyalessin les dugues quarantacinc de la tarda.

I menos mal que la *refriega* dintre la seva greujetat, no deixaria de tenir cert caràcter poètic; naturalment, com que tot s'ho tirarien pel cap, i aquest tot gairebé no pot ser altre cosa que les corones, aquell «combat» tindria tots el honors d'una batalla de flors.

Fins algun n'hi hauria que's faria l'il·lusió de que's troba en plè Passeig de Gràcia, durant les hores de la rua...

TINET

BAFARADA D'ODI

—S'alabava de que el burgès el volla despatxar per «tremendo»...
—Doncs... ja està despatxat.

“Sic transit gloria mundi”

VIST que tan depressa s'esvaeix la gloria d'aquest món, ens *desvivim* per a assolir-ne una de més ferma.

Hem posat en la recerca tal daler, que al pas que anem vindrà a ésser la diada dels difunts la Festa Major barcelonina.

El principi *primum vivere*, ha cedit el lloc al *Ave Cesar, morituri te salutam*. Les defuncions provocades depassaran aviat, de bon tros, la xifra normal dels naixements.

La gent fa avui l'ànec amb una promptitud que no hauríem dit mai.

Quan més refiats vivim, resulta que ens ullprèn el veí i per sobres de si et toca a tu, o em correspon a mí l'escombrar l'escala, ja està.

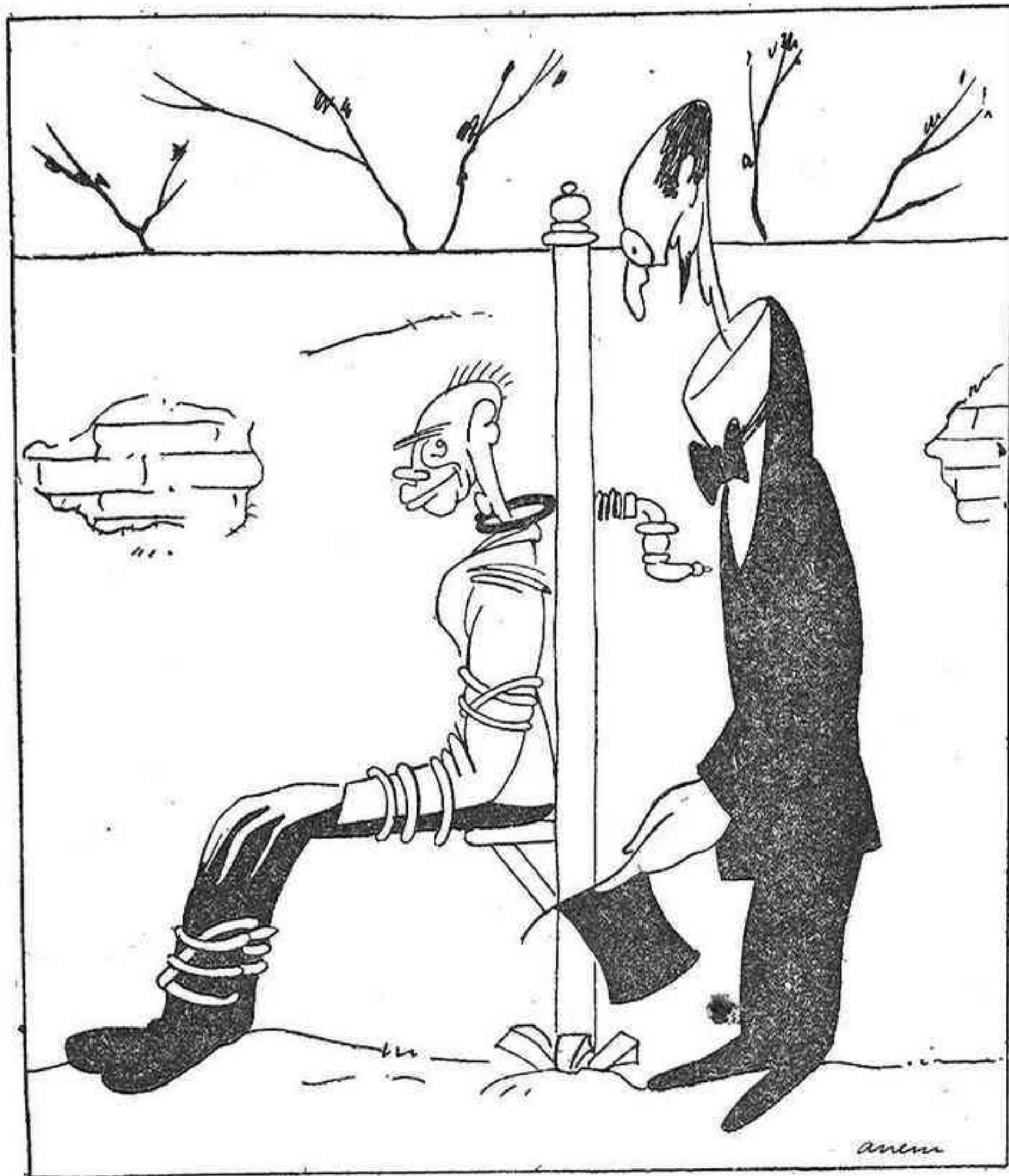
Paperet que ens tira per sota la porta i abans de que ens preparem per a la defensa, passem a l'altre barri. *El combregar no hi és a temps.*

I no riguin, perquè el més viu se la carrega!

Abans, discutíem, ens acaloravem, argumentavem en prò o en contra de la nostra tesi, o la del adversari.

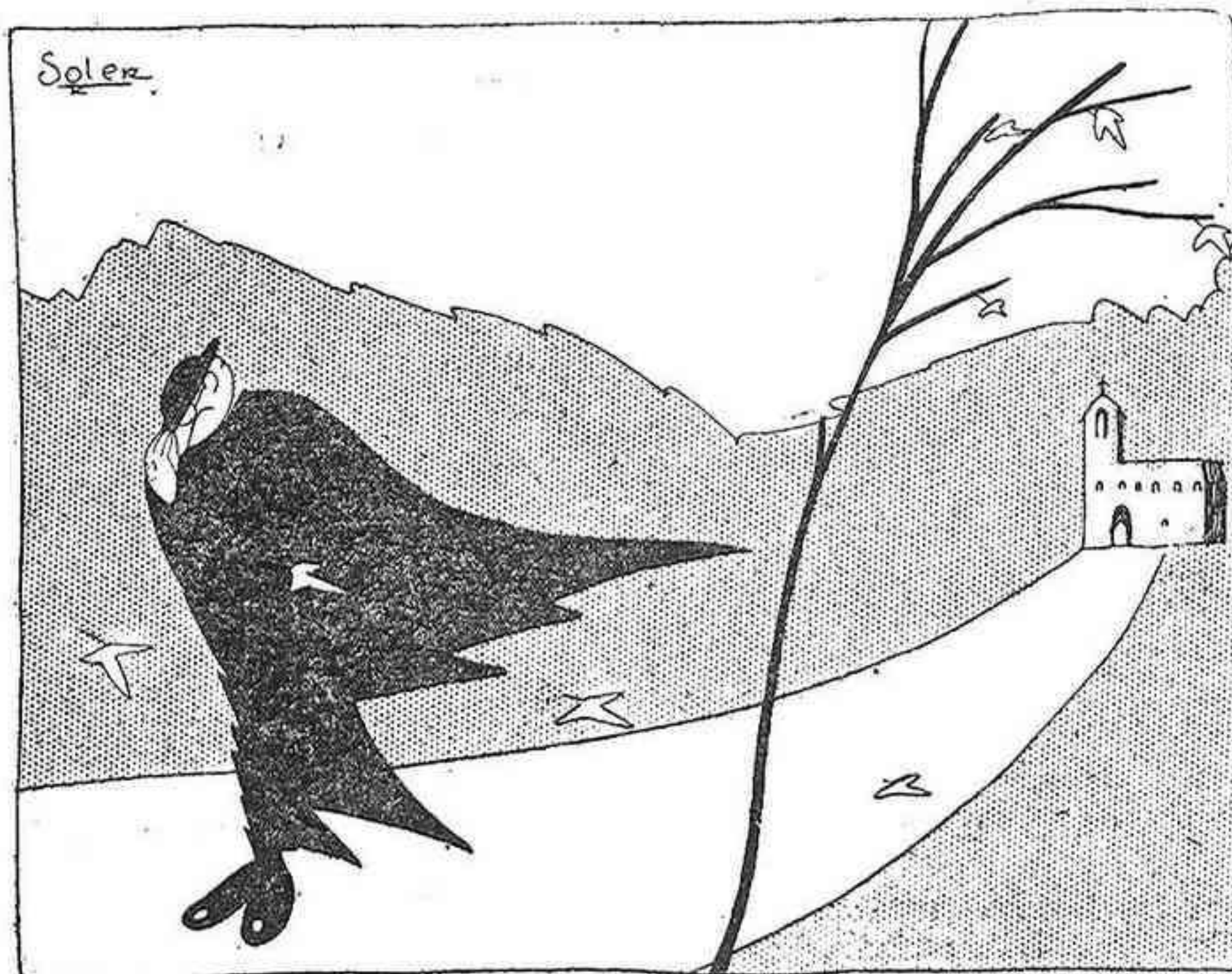
Arribavem, i tot, a pinyes per una futesa, si convenia.

El sistema, però, implicava la pèrdua d'un temps

UNA EXECUCIÓ EL DIA DELS MORTS

El reu.—Cuití, cuití, que encara seré a temps a la festa major de l'altre barri.

FILOSOFIES DE CLERGUE

—Que trista, aquesta diada, si no fossin els panells, la ratafia i les galtones de la Mariagneta.

que ens és necessari per a coses de més transcendència. Era viciós, además. Discutint, s'exposa un a no arribar a un acord. I si hi arriba, a discrepar l'endemà respecte qualche nou problema que l'actualitat plantegi. Els sembla natural rependre altre cop la controvèrsia? Ca, barret! Lo més eficaç, i lo més expeditiu, és resoldre l'afer d'un cop i per a sempre.

Tant convensuts estem de la necessitat d'enllestir en aquest particular, que hem fet de la cartera una bossa per a el revòlver.

De les targetes de visita, que servien en ocasions extremes, de cartes de desafió, partícules de plom.

Un temps, es matava al solo, a la manilla, a l'abarrotada, o a algún altre joc no menys familiar i inofensiu.

Les expressions *et mataré!*, *mata'!!*, *m'han mort!*, careixien de contingut real. Eren, a tot estirar, un sanítós desfogament.

La gent acabalada, solia matar el porc, a desgrat de la dita que assegura que no es pot matar tot lo que és gras.

Recordo també que hi havia qui, essent a Nadal, feia mans i mànegues per a matar un gall.

Així successivament, segons les forces i les creences de cada hu.

Es mataven puces, amb arreglo als diversos sistemes que hi ha per a matar puces.

Es matava la sed.

Es matava la son.

Es matava la gana.

Es matava l'aranya. Es matava el temps.

Hi havia metges que eren perfectes *matasans*, maules als que deiem *màta-les callandu* i escriptors que volent ésser plaents, acabaven per a matar el cuc al llegidor.

De nanos, esperavem frisosos els dies del dijous i el divendres sants, per anar a la Parròquia a matar jueus.

Arribats als trenta, i deixant per sentat que no siguessim uns cebes, enterravem les darreres il·lusions.

Cridar: *Mori això!*, *Mori lo altre!*, venia a significar que votàriem aquesta, o aquella candidatura.

Vol dir que era el matar una metàfora, una hipèrbole, un retoricisme, una ficció.

En l'època de positivisme que atravessem, ha deixat el món d'ésser una mentida, com tothom deia, per a convertir-se en una perpètua dansa macabra.

Fins en el planol de l'esbarjo, on havíem arribat, com a màxim, a glosar cantant la mort del escolà, es mata avui sense pietat ni mirament de cap mena.

Els còmics—poso per cas—maten les comedies.

El autors maten als còmics, no encertant a treure profit de les seves qualitats bones i dolentes.

Els empresaris, maten el negoci.

Entre tots, l'afició al teatre.

Per a agreujar els efectes de la febre *mortífera* que'ns ha invadit, hi ha qui mata els idiomes, tot just inventats.

Exemple: *Mata... Ro.*

I qui, duent la seva gosadia més enllà, s'arrisca i tot a matar les lletres.

Una prova: el *mata... la sé.*

Sense embuts i per a acabar:

Cas de que en aquest precís moment haguessin vostès d'enviar algú a can Taps, a qui hi facturarien?

Pesseta, a que'ls endavino el pensament.

JOSEP ARTÍS

Si encara sou poc o molt vius, penseu al menys una vegada al any amb la Mort. Però no hi penseu per a entristirvos, sinó per a alegrar-vos d'ésser vius, i per a dir als vostres morts: «Molts anys de ventatja!»

Lletra a l'amic difunt

EN aquest jorn, en el que tots els que *ja no hi sou* celebren la vostra festa, tinc un gran plaer en trasmetre't aquestes ratlles per a desitjar-te el repòs definitiu del cos i l'eterna salvació de l'ànima. En veritat et dic que si no fos la por que fa la *intrusa*, desitjaria seguir-te a n'aquesta mansió del descans absolut, on no hi arriben les lluites afroses, les nicieses terribles i els desacerts irremediabls que estem sofrint els vius en aquesta mansió, autèntica vall de llàgrimes. En els deu anys que han passat des de que tu vas pendre l'encertat determini de deixar-nos, no pots arribar a pensar-te com ha canviat tot això. Ni ombra del que fou, és ara. L'amor s'ha substituït de la manera més hòrrida, els bons sentiments i les bones obres han minvat d'una faisó esperveradora, el seny ha fugit a regions ignotes i el sentit comú, que era tan antic com el món, ha deixat d'existir.

No et dic res de la gran guerra que ha desagnat la terra, car deus estar-ne de sobres enterat per les moltes víctimes que ella us ha enviat. Però el què no deus saber és que aquesta tragèdia en ha dut altres mals, entre els que destaquen d'una notable manera els «rics de nou». Aquest són aquelles gents humils que tots coneixíem—gents d'obrador, de taller o botigueta—que s'han enriquit en quatre dies, i als quals els diners s'els hi han indigestat produint-els-hi un xarrampió d'estultícia insoportable. Abans, les persones que tenien diners, s'els guardaven o s'els gastaven amb *modos*; ara la major part els malversa en una forma estúpida, fent-los lluir escandalosament als ulls dels mortals menys sortosos. I molts creuen natural producte de la intel·ligència i del treball, çò que no és més que caprici tonto de la fortuna boja.

Recordaràs que quan tu *hi erats* es parlava molt i molt de democràcia i de germanor que s'acostumaven a escriure amb lletres ben majúscules. Doncs bé; la doctrina ha arrelat, que és un gust... del dimoni. Ara és maten els homes pel carrer, de dies, de nit, en cotxe, a peu, a ciutat, al camp... La flamant democràcia ha devingut el govern del més fort o del més desanimat i la germanor desitjada, les poderoses manifestacions de la pistola, del ganivet i fins de la bomba de mà.

La qüestió social està en vies d'una solució definitiva: la mort complerta de la societat. Quan no són les besties dels de dalt, són les poca-soltes dels de baix, quan els de sobre afluixen per por, els de sota és determinen a fer tonteries i quan aquests sucumbeixen per la força, són els altres els que intenten reanudar antics abusos.

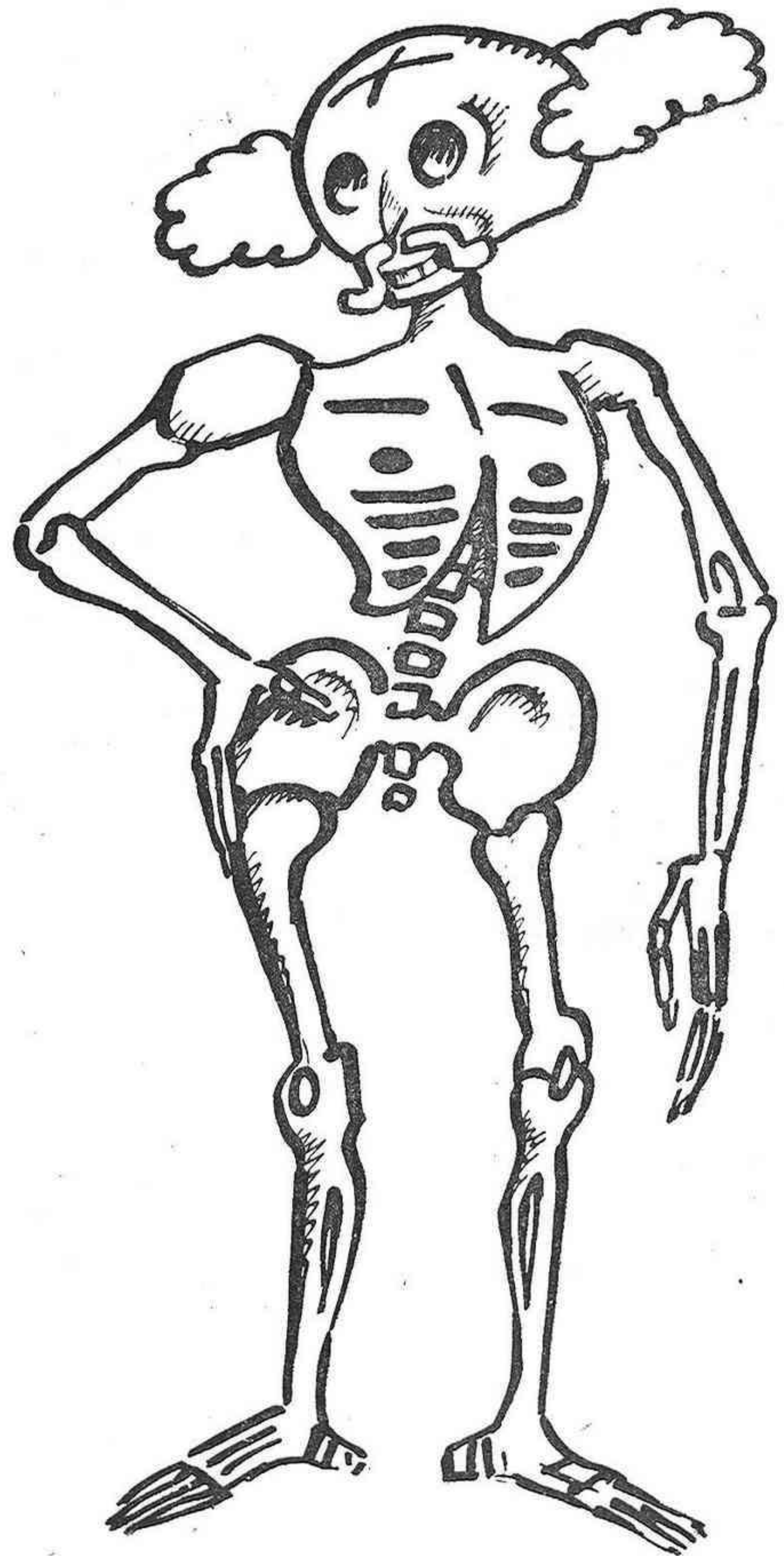
I, mentrestant, la cosa es va fent impossible. Avui les monjetes i el bacallà són menjar de ric; un mocador de butxaca val çò que costava un llençol; un sou de cent duros al mes, abans considerat com una fortuna, és suficient per a morir d'anèmia i de fàstic; aquell bé de Déu de papers que en els balcons mostraven els pisos per a llogar a bon preu, s'ha convertit en una escassetat de vivendes que els propietaris aprofiten per acabar de plumar el ciutadà carregat d'impostos que somia encara amb aquella còmica utopia de les «cases barates».

I aixís tot. De la joventut i de l'amor, no'n parlem. Saps aquella bona fè del teu temps?; aquella manera discreta de flirtejar, de ballar, de presentar-se en societat?... en fi, de la faisó de conduir-se els joves? Doncs tot ha canviat. Avui molts joves a quinze anys ja viuen fastiguejats, com aburrits del món; tenen tràfecs, pocs modals i molta mandra. Un bon nombre de damisel·les, empeses

per un vent horrible de cursileria, es captenen més d'una *toilette* cridanera, que de la bona cura de la llar, i els encisen més les dances exòtiques que l'afecte seriós d'un pretendent formal. En fi, que si vinguessis, trovaries la major part de les coses diferents. Sols n'hi han tres d'inmutables: la mala fè dels polítics, l'estultícia dels governants espanyols i l'odi d'*allà dalt* per Catalunya.

Per això val més que no tornis. Si vols que et digui la veritat, tothom ja t'ha oblidat, fins aquella rossa que era la teva il·lusió i t'havia jurat eterna fidelitat. La pobra tenia d'afiançar el seu pervindre i va casar-se amb el teu millor amic. Sols hi ha una persona que resa per tu i que hi pensa sempre, sempre... La teva mare. Creu que si ets a la glòria, ho deus a ella. Fes-li una mica de lloc al teu costat, que la bona dona frisa per venir a trobar-t'hi. I ja sé que a n'aquesta mansió daurada no li diran pas que no, perquè el cel en deu estar ple de mares... Veritat?

Et felicito per l'acert que vas tenir. Mai havies demostrat ésser tan viu, com el jorn que vas morir-te.—J. CATALÀ

—¡Se vive!

Diàleg

SÓN les tres i set minuts de la matinada. Un carrer del Cementiri nou, que, amb no massa fantasia, es podria confondre amb el d'un jardí de la torre de qualsevol ric improvisat a la Bonanova. Hi han uns ninots de marbre, que tampoc farien cap mal paper al jardí d'una torre de la Bonanova. Res indica que això sigui l'hort dels difunts.

Hi anirien tan bé una glorieta amb passionàries, una taula de suro, un surtidor amb palets de riera, i closques de musclos i tallarines!

Hi ha una paret de nínxols; alguns d'aquests nínxols tenen corones de drap, fanalets apagats—apagats per l'estadant, pel mort, cansat de tanta lluminària i de tant gastar oli en va—algún retrat tan destenyit, que ja ni la família el coneixeria.

Hi han uns xiprers, perquè encara hi han xiprers als cementiris. Hi ha un cel rentat per les últimes pluges.

Lluny se senten uns violins.

Això, aquest recurs dels mals autors dramàtics, sempre fa bonic.

De sobte, per una cantonada apareix un mort. En aquesta hora i en aquest lloc és més natural que apareixi un mort que no un viu. Mira per tots cantons, es treu del coixí un paquet dels de 0'60 i una còpsa de mistos, i encen un cigarret. Després s'arriba a un nínxol, truca, i una veu li contesta de l'interior:

—Ja va!

Aquest mort porta ulleres de conxa i, en el món dels vius—que encara que sembla mentida és el nostre—era ric i en feia. No servia per a res més que per això: per a fer de ric.

Al cap d'uns moments salta del nínxol un altre mort. Camina un xic torçat, com sota el pes d'un gep o d'un remordiment. Aquest era barber i aficionat a la literatura i a les dones. La literatura el va matar—això fa més desgràcies que el còlera—perquè es va distreure llegint una *Novela Corta* mentre la dona li fugia amb un factor de la companyia del Nort. La sorpresa el va matar.

Els dos morts passegen i parlen. Un d'ells diu al sentir un campanar.

—Aquesta és l'hora que a Barcelona creix la barba i s'embruten les sabates.

—Sents? *Tzigans*.

—Sí, un *fox-trot*.

—Encara?

—Sempre!

—Quina tristesa fa sentir aquestes musiques i no poder-les ballar, sapiguent que tants ximpls les ballen!

—Com les ballavem nosaltres.

—Sí... I escolta: no coneixies la Paquita, tu?

—Les bales de cotó que se m'havia menjat!

—Bales de cotó rai! A mi se m'havia menjat la tranquil·litat.

—Que's pot menjar, això?

—Les dones tenen molt estòmec.

—Sí, ja és trist, ja! i tu la coneixies molt?

—Molt!

—Més que jo?

—Potser sí. Ara que tu la coneixies els dilluns, dimecres i divendres, i jo els dimarts, dijous i dissabtes.

—(Un xic escamat). Vaja! I els diumenges potser la coneixeria un altre?

—Potser sí, però el més fàcil és que no. El diumenge, aquestes, santifiquen les festes, descansant.

Una pausa. El cel comença a tornar-se d'un color blau de bugada o d'hússar d'opereta.

I els dos morts, que quan eren vius no s'enfadaven per aquestes futeses, consideren que ara, morts, tampoc val la pena.

LL. CAPDEVILA

MORIR...

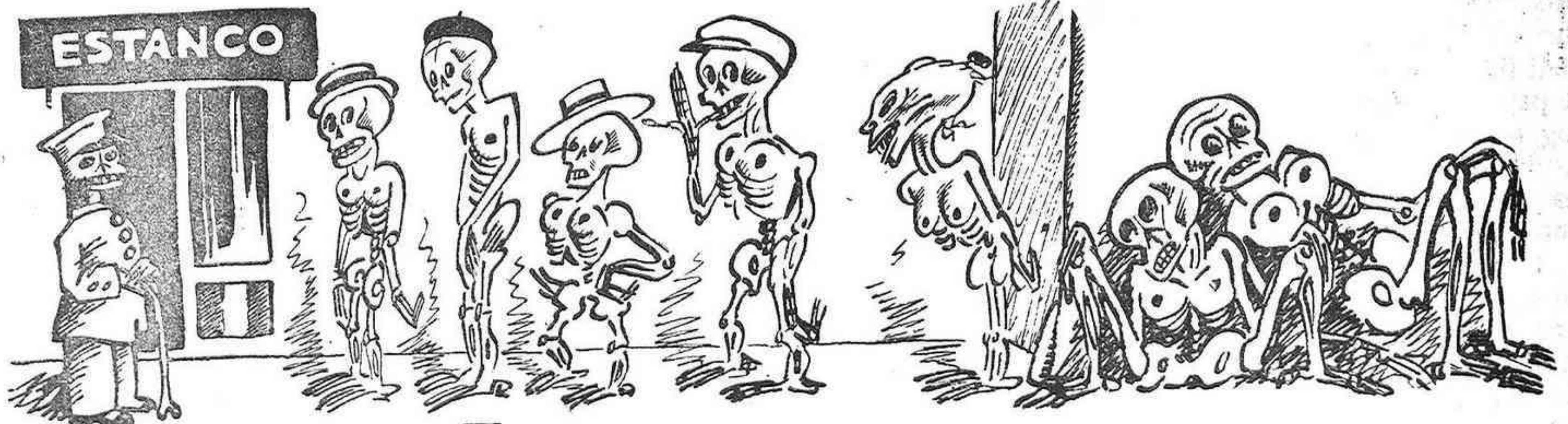
Hi ha qui mor de ràbia i sentiment, perquè a Borsa li han tocat l'esquena; hi ha qui en la beguda no té esmena, i mor alcoholitzat impenitent.

També n'hi ha que moren de repent, a causa de dû al cor alguna pena; hi ha qui es mor d'amor per una nena, que cent mil duros porta incontinent.

Però quan dies d'eleccions s'apropen i alts candidats a tot arreu es topen, l'augment de morts es quasi ja imminent.

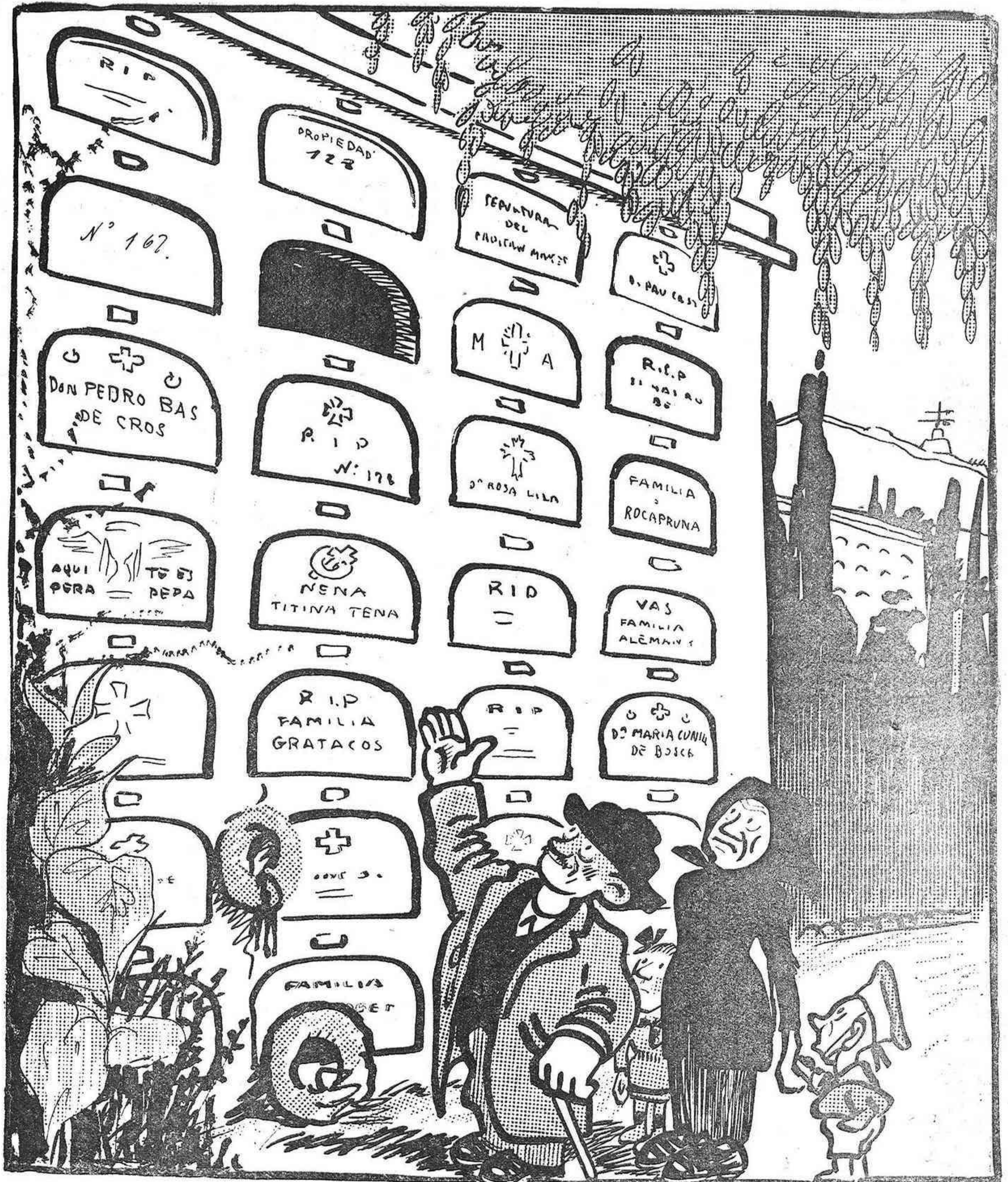
El *cunero* an aquí ja no prospera, i on cercava la vida plaentera, troba la *mort*; ridícol, impotent.

FERRÉTEC

ESPERANT S'HI MORIEN

—Encara no vé aquesta saca?

A FALTA DE PISOS...

- Mira, noia, vés si et fa peça aquest quint pis.

El mort consistorial

En el fossar insaciable que és l'Ajuntament, van caient-hi els morts l'un darrera l'altre. Devallen a la tomba municipal homes i projectes, discursos i propòsits ben i mal intencionats.

La llista de defuncions que d'un cap d'any a l'altre es registren, té quelcom d'esfereidor. La consciència ciutadana, jutge suprem per a certa mena de pecats, va enviant al panteó de l'oblid l'exèrcit de nulitats que veiem passar per Cà la Ciutat, sense deixar rastre de les seves petjades.

Enguany hi ha hagut una defunció de categoria. El succés, no per repetit, ha cridat menys l'atenció dels *habitués* de la casa. El fet de que l'interfecte hagi finat modestament com un pollet, ens mena a recordar l'aparatositat de que's rodejà el seu naixement.

Ens referim a la Comissió famosa de Proveïments, a la que ha firmat la papereta de defunció *La Veu de Catalunya*, en persona. A l'hora en que l'opinió dubtava de que existís, ha sortit l'orgue regionalista a assabentar-nos de que l'esmentada Comissió estava, temps ha, de cos present.

La nova de la mort de la Comissió de Proveïments ha sorprès al bon elector que vota dematí, al qui arran de la creació de l'esmentat organisme, se li feu creure que podia esperar del seu funcionament una tanda d'aventatges.

Com és natural, resta l'home astorat davant una desgràcia que per lo mateix que no esperava, no encerta a explicar-se. Les eleccions legislatives el treuran del seu encantament. I si pel dia que se celebrin no ha lograt reaccionar, no per això es perdrà gran cosa. Així com així li està privat d'examinar la candidatura...

Doncs, sí: ha passat a millor vida la Comissió de Proveïments que *no té facultats, ni medís de fer-les complir*. Diguessin que manca energia per a resistir influències polítiques i privades, i aniríem comprenent.

El fet és que ha passat la Comissió de Proveïments a millor vida, a l'hora que anava a ésser la riota de la gent.

Malalt sia el seu record!—és l'epitafi que el consumidor escriu damunt les seves despulles, enterrades per l'amor de Déu.

I gràcies.

JUST

EPIGRAMA

Es diu que quan enterraren
en Vicens Ivó Ullcor
en el bagul hi posaren:
V. I. U., i penso qu'era mort.

JAUME MUNNÉ

He de dir-ho francament.

De tots els conflictes socials esclatats d'un temps ençà, sigué el plantejat pels còmics, el que més de debò logrà interessar-me.

Em satisfé que les discussions entre els comedians i els empresaris, terminessin en pau. Que les diferències a resoldre ho siguessin a completa satisfacció de les *parts...* de quadre i secundàries.

L'idea de que pogués plantejar-se una vaga de còmics, arribà a no deixar-me dormir.

Després d'això, lo que més em preocupa és la possibilitat de que siguin els jubilats de l'Ajuntament, els que determinin anar a la vaga.

No tindria res de particular que semblable acontexement es produís.

Segons dies enrera vaig llegir, existeix entre els jubilats municipal un disgust fondíssim, que desitgem acabi satisfactoriament, pel bé de tots.

A la ciutat, ja extenuada per les conmocions que sabem, li manquen forces per a soportar nous flagells.

Pensin-s'hi els jubilats de l'Ajuntament.

No oblidin tampoc que de qualsevol sol·lució de concòrdia que duguin al seu plet, Barcelona els ne sabrà grat.

Tornant als còmics aspirants a vaguistes.

Consequència de l'acord pactat entre aquests i els empresaris, serà, segons sembla, l'abstenir-se de contractar en lo successiu a cap comediant que no formi part del Sindicat.

Idea admirable, que trobo estrany no hagués germinat fa ja molts anys.

Al més trompa se li acut que han d'ésser els còmics de talent els que amb preferència es contractin.

I com pot tenir un còmic cara i ulls artístics, si no pertany al Sindicat?

Hi ha possibilitat de que pugui l'actor fer passar una bella estona al públic, si no ha begut en la bona escola que són les reunions societàries, amb el seu *caudal* de qüestions d'ordre, paraules prèvies, votacions nominals, proposicions, vots de censura, torns en pro i en contra, etc., etc.

La necessitat de que l'actor pertanyi al Sindicat, augmenta encara, si és la corda còmica, la que *polsi* amb preferència.

Com arribarà l'artista a divertir a les masses, si no està afiliat a la setèima, o la octava Internacional?

Per això, repetesc, em felicito de que la turbonada que començà a congriar-se en el horitzó dels nostres teatres es dissipés com nuvol d'estiu.

De que les discrepàncies entre els còmics i els empresaris es resolguessin amigablement.

Ara, que d'ésser possible—o de tenir temps per a perdre—reuniria d'entre tots els còmics els més *macos* i els plantejaria el punt següent:

—Qui de vosaltres és prou graciós per a donar eficàcia pràctica a la dita vulgar que diu, *fer riure a un mort?*

X. X. X.

—En que estás pensando iñiguez?
—En aquellos versos del poeta: «¡Ya ni en la paz de los sepulcros creo!»

:: GLOSSARI ::

VES-TE'N ANTON

Si algún adagi hi ha aplicable al dia dels morts, és aquell de Ves-te'n Anton, que'l que's queda ja es compòn.

El record an els morts, com tot lo altre, es va apagant de mica en mica. Ja va cuidant la memòria d'anar barrant els records que semblaven més arrelats. El primer aniversari, es plora; el segon, no tant; i el que fa deù, les llàgrimes són tan endintre que no hi ha qui les faci sortir, i així mateix com les corones es van assecant damunt de les lloses, el cervell, arriba un moment, que és un arbre sec amb fulles mortes.

Si el mort pogués pensar amb ell mateix, seria amb seguretat el que hi pensaria més sovint, però el mort no està per a res an el ninxo, prou feina té a fer-se cendra, i si està adobat amb perfums i flors aromàtiques, arriba a estat dissecat de mòmia.

Hi ha lo que's diu posteritat, però la tal posteritat en el cedàs del temps i de l'història és una cosa ben relativa. Aquí tenim, per exemple, l'exemple del pobre Homer, que és dels homes que més ha posteriejat, i encara, prenent la mida dels segles, és un poeta d'abans d'ahir. Al bon Homer, ni ha molts que li neguen, i si no li neguen, tenen dubtes, de que sia seva l'Odissea. Salveu una obra de trasbals, in-

cendis, volcans i terratrèmols i després vos diran que no és fetavostre, lo que vol dir que no havem d'amoinar-nos-hi: si molt convé, d'aquí dos mil anys, (si diuen res, que també ho dubtem) diran que L'Atlàntida és d'En Pitarra, o la Vaca cega, d'En Pestaña.

Això en quant a lo espiritual; en tocant a lo material, encara els dubtes són més espessos. Els egipcis tots sabem que en fer conserves de faraons, eren els homes més entesos; doncs, bé, al museu Guimet hi ha la mòmia de Cleopatra que no se sap si és de Cleopatra o d'alguna cosina germana.

La mòmia, arriba un moment, que no la respecta ningú. Els mateixos arqueòlegs, cerquen més els collars de vidre, les amfoletes i llagrimatoris que les llàgrimes de les princeses i l'ossamenta dels faraons. Els reis són perxes de museu. Sempre val més una armadura que el capdill que hi anava a dintre, i encara sort, si no els hi passa lo que va succeir an aquella mòmia que hi ha en el Museu Balaguer.

Havia d'entrar a la frontera i, com que de mòmies no en passen mai, els pobres carrabiners vinga mirar en els seus registres lo què havia de pagar de drets.

Els drets no hi eren i, no essent-hi, van cercar un pago similar, i aquell egipci, de la vuitena o de la vintidòs dinastia, va pagar com a bacallà sec.

I amoina't a ésser un Homer o una mòmia o diga-li ache.

XARAU

Al peu de la lletra

Una vegada—era això al pic de l'hivern—un pobre guàrdia de consums (àlies, *burot*) que no's movia mai de la seva miserable barraca, extra murs de la capital, va escriure una carta molt atenta al seu quefe immediat:

«Cerido señor:—li deia—le agradeceré muy me aga enviar cuanto antes una caja de leña, pues estoy muerto de frío.»

El quefe superior—que també habitava una barraca, encara que més confortable que la del punxa-sàrries—com que la llenya se la volia per a ell, va contestar-li:

«Siento mucho que haya muerto Vd. de frío. Como que ahora, muerto, la leña ya no la necesitará, ahí le mando la caja sola, para que se haga enterrar en ella.»

I el pobre *burot*, víctima d'una brometa del quefe, no va tenir més remei que esbotzar la caixa buida, calar foc a les poques estelles que'n van sortir, i escalfar-se amb elles les sopes i les mans.

2 DE NOVEMBRE

En el jorn d'avui, els éssers que viuen, an els morts dediquen corones i flors com mostra patent de que en ells reviu els seus melancònics i tristos records.

Dels nostres difunts en fer recordança complim amb un deure que'n diuen humà, i avui ens pertoca sentir enyorança, pensà en els qui foren i per ells plorà.

Són fills i són pares, són nets i nebots, cosins, amics d'ella, la morta estimada, els qui al cementiri a ofrenar van tots el present mortuori d'aquesta jornada.

Es també la vídua formosa que plora amb angoixa cruenta l'espòs malhaurat, al món presentant-se llampant, temptadora, mentre algú mormola que's casa aviat.

Són riques corones, són tòies de flors per les que's despesen uns preus quantiosos, com si els que finiren, els cossos dels morts, poguessin gaudir-les, amants i joiosos.

I els morts res demanen, ni res necessiten, que els morts ja compliren tot el seu destí... Si per més que hom faci, ells no ressuciten, millò és recordar-nos de qui es pot mori.

E. COSTA

L'HAN MORT!

L'han mort! A la masia tothom plora; més, no pas de tristor, que és d'alegria. L'han mort! No per venjança, ni de gana, que el poble bé prou sap que és casa forta la que l'ha mantingut durant deu mesos.

L'han mort, quan l'infeliç no s'ho pensava; quan estava més gras, quan més goig feia. Perquè l'han mort? Jo prou que vos puc dir-ho, si no heu de descobrir-me.

L'han mort... perquè pesava trenta arrobes, i d'un porc de tal pès, no vos dic tinya, com seran sos pernills i son *llomillo!*

VICENS ANDRÈS LLOBET

TOTS SANTS

Quina alegria fa contemplar voltant la taula de nostra llar, ben aplegada amb satisfacció, la parentela, per celebrar d'aquesta vetlla la tradició.

Bonica festa la de Tots Sants, que alhora ajunta petits i grans per a contar-se, vegent-se junts, com si volguessen passar balans de quins hi manquen per ser difunts.

Pels que ahir foren, pietós record; pels que s'hi compten, ben llarga sort per fer ditxosa la santa llar, seguint l'exemple que els que ja han mort amb sa honradesa nos van deixar.

Bonica diada la de Tots Sants. Mercès a n'ella veig palpitants d'amors sens fites, els nobles cors de mos caríssims volguts germans rendint als pares filials amors.

Déu vullga dar-nos molts i molts anys el goig de veure'ns sens greus afanys, fruit la festa que celebrem, veient com creixen els tendres tanys que flors han d'ésser, si bé els cuidem.

Avui nosaltres ja som les flors i els nostres flaires són els amors que fan de casa un gemat verger i és que per fer-nos florir els cors, hem tingut sempre un bon jardiner.

La fè cristiana que havem gaudit, coratge ens dóna i amb ferm dalit lluitem amb glòria per l'ampla llau i quan no's cansa el febrós neguit, en la llar santa cerquem la pau.

Aquí reclosos, que bé ens trobem contant la via que pel món fem, com entre roses de fina olor, a Déu les gràcies donant, que alcem amb alegria del fons del cor.

I en tant a taula se veu amb pler fumar la fruita del castanyer i dins la copa s'hi veu lluir, tret de la bota del fosc celler, el vi que l'avi ja va cullir.

A fora bufa el gelat oreig que dû dels arbres el remoreig, com si ploressen de fret i por i es sent com passa amb etern panteig corrent sens esma el mal caçador.

Deixeu que passi, deixeu-lo anar; de Déu l'estigma no el pot deixar: ànima en pena, fuig d'ell mateix: és ell l'exemple que'ns vé a donar de que té càstic qui delinqueix.

La mainadeta sols l'ha sentit, perquè—ara passa—l'avi els hi ha dit: mes com s'allunya amb els seus murmulls, torna la calma dintre el seu pit i altre cop brillen de goig sos ulls.

Quina alegria fa contemplar voltant la taula de nostra llar, ben aplegada, amb satisfacció, la parentela, per celebrar d'aquesta vetlla la tradició.

S. ALSINA I CLOS

PER LA DIADA DELS MORTS

Homes valents i homes covarts

ERA en una vila de marina, al últim dia d'octubre i vora les dotze de la nit.

—Decididament vosté marxa demà?— me digué En Martí, el meu acompanyant, qui espontàniament se convertí en *cicerone* des de que havíem fet coneixensa.

—Sí, senyor; les meves obligacions no'm permeten restar més fora de la capital.

—Doncs no vull que marxi sense que abans hagi vist vostè el «Cau Grillat».

—Si quasi són ja les dotze!—vaig objectà.

—Precisament és l'hora a propòsit. Vol venir?

I marxàrem. Marxàrem pausadament per a no encegar en les pedres que treien el cap sobre el sostre dels carrers torts, pendents i estrets que tinguérem de passar, com si estessin en actitud d'espigar-nos.

Arribàrem per fi davant d'una casa de planta baixa. Entràrem per una portella, com d'una escaleta, silenciosos, com els carrers que havíem passat i la nit, que era la de Tots Sants. El *cicerone* ajustà la porta i baixàrem una mitja dotzena de graons.

Com si anéssim a fer un crim, murmurà a cau d'orella:

—No s'espanti!

—...!

—Veurà coses que potser li agradaran.

Al entrar a la casa havíem encès un misto per a baixar l'escala. Estàvem ja en una sala de regulars dimensions, quin motblatge i altres objectes no permetia distingir la feble claror del misto, quan, al oir les primeres campanades i donant una mitja volta al interruptor, digué:

—Són les dotze.

La llum de la bombeta il·luminà suficientment la sala. Semblava un museu d'antiguitats.

—Allò del centre sembla una caixa de morts!—me atreví a preguntar.

—Efectivament, ho és.

Seguírem en tots indrets la sala gran i altres dependències del «Cau Grillat», donant-me, el complacent vilatà, tota classe d'explicacions de quiscun dels objectes que penjaven per les parets, les quals sento no poder repetir per manca d'espai. Emperò, lo més important de tot foren les rederes paraules del *cicerone*.

Quan ens disposàrem a sortir del «Cau», jo, admirat, abstret i veritablement obsessionat, vareig articular:

—Dintre d'aquesta caixa...

—No hi ha res,—s'apressurà a contestar.—No importa; és un símbol. Representa «La Mort». Nosaltres, els socis del «Cau», no volem temer «La Mort», perquè estem convençuts de que *els hòmens que temen la mort són covarts i els que no la temen són valents*.

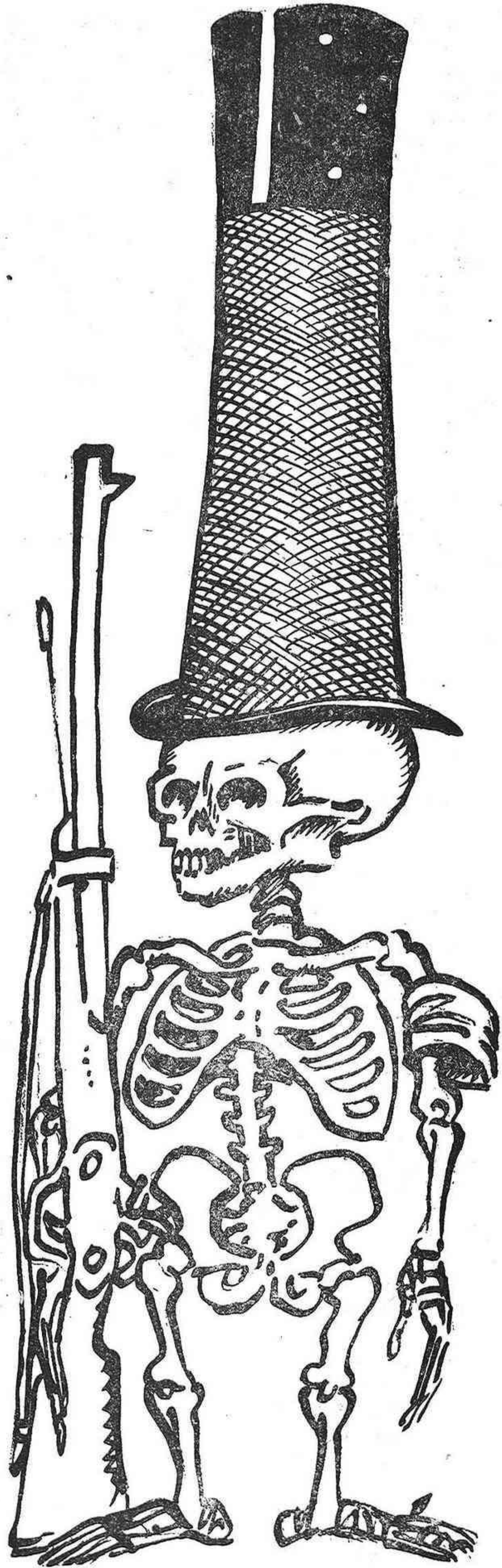
Confesso (i demano perdó) que, al pujar els sis graons de la sortida, vareig tombar-me a mirar la caixa per a veure si bellugava.

*
**

Passaren anys, i la casualitat volgué que jo tingués per hoste an En Martí. Feia una nit de llamps i trons.

Ens disposàrem a dormir de *valent*; més com que jo, amb franquesa, quan trona i llampega molt no les tinc totes, no podia dormir.

Passaren unes dugues hores i la pluja augmentava, i els llamps i trons se succeïen d'una manera espantosa.

El cabo honorari dels «callquenjos».

Vareig mirar al Martí i estava quiet com un mort. Per a mí que no respirava.

En això feu un llampec que il·luminà per molta estona l'habitació i ensem un tró tan gran, que la casa semblava que s'enderrocava.

Aleshores oí al Martí que deia:

—Sant Marc, santa Creu, santa Bàrbara no'ns deixeu!

Un segon tró va fer exclamar al Martí:

—Senyor, pare meu, perdoneu-mel

—Què li passa alguna cosa?—li preguntí, al veure que se cargolava i abraçava amb quelcom.

—Aaaah!... Quí és!...—digué, esglaiat.

—Soc jo; el seu company.

—Perdòni'm — respongué, tornant en sí. — He despenjat aquest Sant Cristó. Ara el penjaré.

A la claror d'un llampec vaig notar que era el termòmetre.

—I doncs, què s'ha fet de la valentia?—vaig importunar.

—La valentia?... Es una mentida.

—Me deixa parat. I dels homes valents?

—D'homes valents no n'hi ha cap. Tots són covarts... tots... tots... tots!

Al dia següent després d'haver esmorsat, li vaig recomanar:

—Digui als socis del «Cau Grillat», que dintre la caixa de morts han de posar-hi una calavera que es bellugui molt, i que hi facin sortir forces llamps i trons.

—Perdòni'm de tot—va afegir per sa part—i li prego que no digui res a ningú.

Si el Martí llegeix aquestes ratlles, soc jo que li prego que'm perdoni.—SAMUEL ROCA I RODÓ.

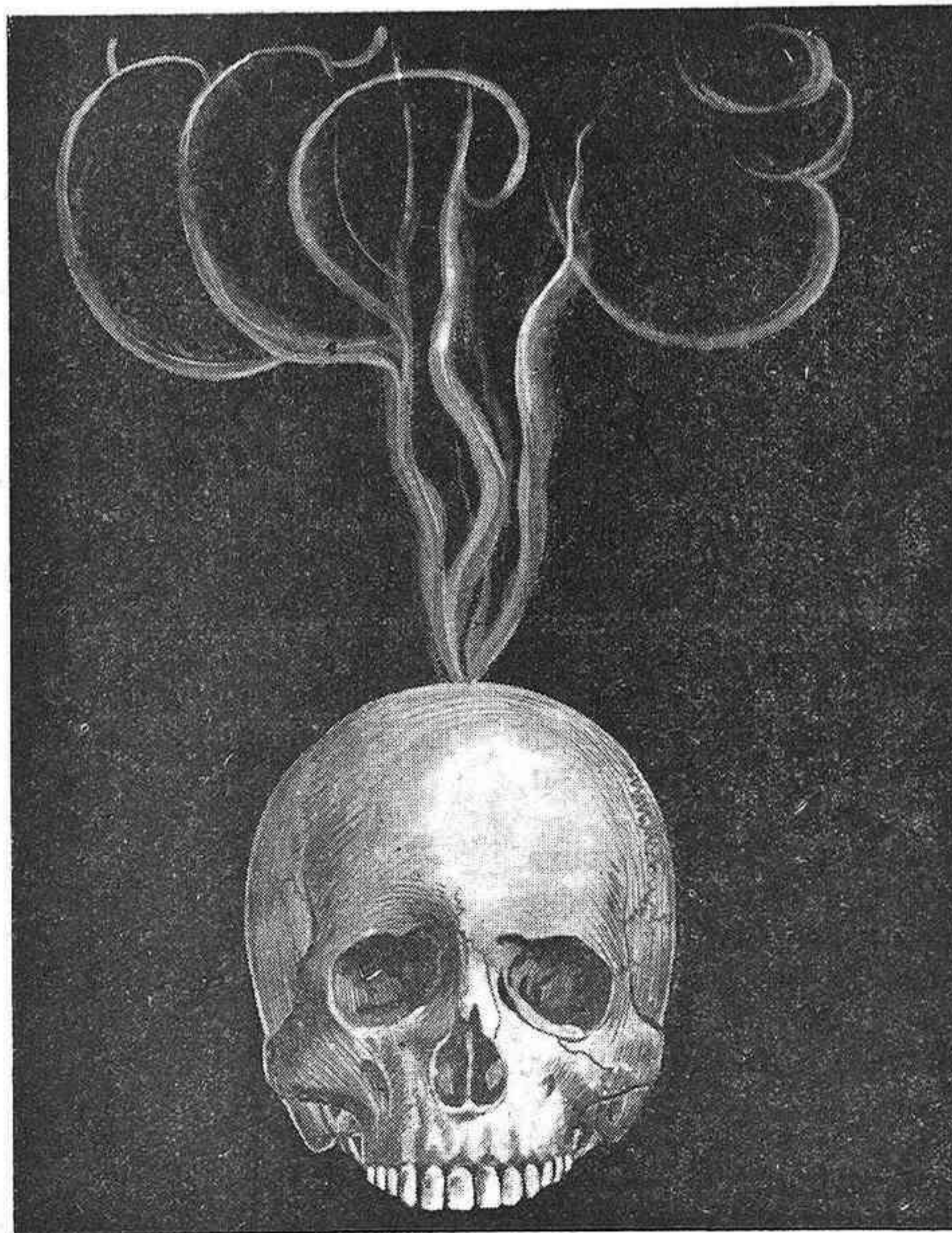
Jo arrossego el mort de l'estiueig

A mitjans de juliol, amb la dona i els dos nois, vaig sortir a estiuejar, més trempat que un ginjol. L'alegria de l'anada contrasta amb la tristesa experimentada al retorn.

Vegin lo que m'ha passat, tot just aposentat de nou a Barcelona.

He tingut de pagar d'un sol cop, tres mesos de lloguer de pis.

Han vingut, además, a cobrar-me l'impost d'inquilinat. Dels dos nois, el gran ha entrat a l'Institut, costant-me l'ingrés entre unes coses i altres una borratxada de pessetes.

ECCO IL PROBLEMA!

Quan de dins la closca
ens fuig l'esperit
què hem de dir? .. bon dia
o bé bona nit?

He tingut de comprar sabates per a ell i pel petit. Espatllades, temps ha, les que tenien, han corregut tot l'estiu amb espartenyas.

Amb l'escusa de que tenim l'hivern al damunt, la dona, que es dol sempre de que'ns manca roba, ha fet portar a casa un devassall de caps i paquets. Amb les caps i paquets, les corresponents factures.

En el temps que hem estat a fora, la polç ha fet de les seves.

Crida al afinador de pianos, al lampista, al barnissador de mobles...

Lo pitjor del cas, és que quan em creia haver sortit de tot, m'ha fet notar la mateixa dona que anava fet una llàstima.

Els pantalons, il·lustrosos, amb genolleres horribles. L'americana, colrada pel sol.

Ves a cal sastre, al que pagaré qui sap quan i amb la forma que bonament pugui. Afortunadament es resigna a cobrar a darrera hora, si bé carregant el compte. Jo soc home aversat a afrontar les pitjors situacions. Els temporals més

paorosos no són prou a alterar el meu natural.

Mercés a aquesta qualitat, arribo a soportar-ho tot amb calma i resignació. Tot llevat de lo que vaig a dir-los.

Els Gatell, que'n els dos mesos i mig que hem viscut a Pousec tingueren amb nosaltres algunes atencions, prengueren al peu de la lletra l'oferiment de la nostra reciprocitat, i s'han presentat tranquilament a casa.

Els Gatell son tres. Els dos esposos i un fill que és ja un ganàpia.

La minyona, al veure'ls, ens ha plantat, dient que no volia tanta feina. Que'l tracte va ésser servir a quatre persones, no pas a set.

Sense criada ni possibilitat de trobar-ne, és la dona la que va a la plaça i cou el menjar i fa les mecàniques i em repeteix a cada moment que això no pot ser i que amb tot aquest bullit hi perdrà la salut.

Els Gatell, naturalment, volen anar al teatre i al cine i a recórrer la ciutat.

Dies passats vaig dur-los a sentir el segon concert Casals. Ahir van manifestar desitjos de veure la revista del *Principal*.

Conseqüència de la curiositat dels Gatell, va ésser l'adquisició de cinc butaques. Quatre pels dos matrimonis, més una pel hereu Gatell.

Per cert, que al mirar com buidava a la taquilla el moneder, es despenjaren els Gatell amb la consideració que tantes vegades han formulat des de el dia de la seva arribada:

—No entenc com poden viure, a Barcelona, al preu a que tot està.

No passa això de taca d'oli?—Boy.

Filosofies barates sobre la Mort

El morir no deu pas ésser una cosa tant dolenta ni esgarrifosa, quan encara no se sap que mai hi hagi hagut un sol mort que s'hagi exclamat.

Aquí teniu els calvos, que ja són mig morts de la closca, i que se semblen a una calavera com un ou de càmara a un ou de pagès: Mireu a veure si trobeu cap calvo que us digui si ha patit gaire al morir-se-li el pel.

El barcelonins, degut a l'extensió del radi de la urbe, tenim molts cementiris per a triar.

El vell.

El nou.

El de Sant Gervasi.

El de les Corts.

El d'Horta.

El més pintoresc és aquest últim, el d'Horta. Els el recomano. En ell, els morts sembla que estiguin a la terra. No en una terra pretenciosa com les «cases barates» dels periodistes, ni com els panteons de la Necròpolis del SO., sinò com una caseta de pagès amb totes les comoditats desitjables i tots els aspectes poètics de les velles masies catalanes.

Els juro que val la pena de suicidar-se per anar-hi a parar.

Xisto macabre

Vostès llegeixen sovint *El Dia Gráfico*?

Nosaltres el fullegem cada dia, no per res, sinó perquè és un dels diaris més ben fets, de més amenitat i més ben escrits, que's publiquen a Barcelona. Val a dir-ho, i no cobrarem res al amic Cullaré pel «bombo».

Però ail que ja ho digué aquell cèlebre llatí que no sé com se deia: «Quandoque bonus, dormitat Homerus.»

Moltes vegades havem agafat *El Dia Gráfico* i ens ha sorprès un xisto macabre, que si és intencionat té molta mala llet... i això que ara va tant cara.

Dessota mateix del *Glosari*, tocant a la firma XENIUS, s'hi llegeix molts dies un anunci-entrefilet que diu:

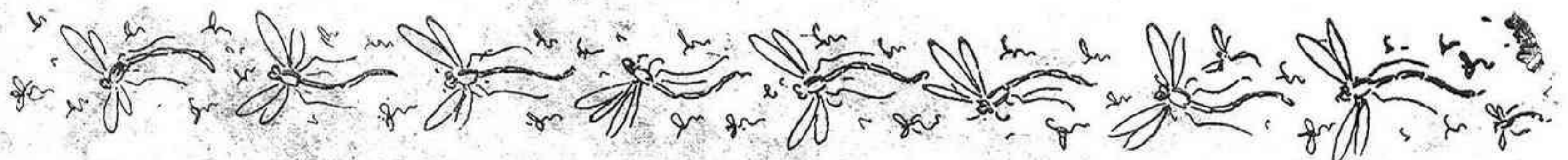
«SE RECIBEN ESQUELAS DE DIFUNTOS HASTA LAS DOS DE LA MADRUGADA.»

Sembla que vulguin dir amb això: Ja ho saben els llegidors del filòsop ultra-revolucionari: si tenen la desgràcia de morir-se de repent, cap a fer-se anunciar al nostre diari.

Com si entre aqueixos llegidors cerquessin els parroquians funeraris.

I hom no pot menys que exclamar:

«El compaginador de *El Dia Gráfico* deu ésser un senyor que està molt de broma.»

IN MEMORIAM

Amiga, ma bona amiga
que reposes dolçament
una vida tot fadiga:
un sofrir eternament.

Bé mereixes bella estada
i que vinguin ocellons
a glossar-te una cantada
en honor als actes bons,

que sembrares amorosa
prop tos fills tant estimats
orfes de tu, bondadosa,
quins viuran desconsolats.

Jo t'endrego, Martre Santa,
una flor del meu jardí
amb llàgrima triomfanta
perquè va allà on el destí,

guarda les despulles nobles
de la dona gran de cor.

Ai que les fulles innobles
s'assequin apres mon plor!...

EMILI GRAELLS CASTELLS

LA VIUDETA

Camí del fossà
la viudeta va
trista i pensativa;
al sè al mig camí
l'atura un fadrí
de cara expressiva:

—A on aneu plorant,
sola i tremolant,
vessant de martiri?

I ella li respòn:
—A orar per l'Antón,
que és al cementiri!

—¡Trenquen de camí,
veniu sempre amb mí,
viudeta agraciada...
I els dos... ¡ail se'n van...
cap a can Joan
a fé una musclada.

JOAN PLANA

A LA MORT

He cantat la Mort
l'Amor i la Vida
la vida al ser flor
la còpsi marcida;
l'amor en el cor
m'obrí greu ferida;
la mort per dissort,
me és desagraïda.

Oh, Mort, t'he cantat
i sempre devades!
La lira he polsat
milers de vegades
i per tú han vibrat
les cordes preuades
al ritme inspirat
d'odes i balades...

I mai t'he pogut
assolir la rialla
que a molts ha retut
en la revifalla...

Jo crec t'he sigut
la por que espantalla
i fins has temut
que t'osqués la dalla.

JOSEP FERRÉ I ROIG

—Ja deveu ésser de mena vividora, Pubilla, que pogueu resistir tantes sotragades!...

—Ja ho saps que la teva dona s'ha tornat a casar?...
—Què'm dius, ara?... Em dones un disgust de mort!..

GENIT I FIGURA...

—La reixa tan reforçada
d'aquesta senzilla tomba
deu guardar d'algun perill.
—Ja ho crec? A dins hi ha la sogra...
—I té por?

—A ser-li franc.
puc dir que no les tinc totes
quan s'acosta la diada
dels Morts.

—Això són falòrnies.
—Potser sí: però encara guardo
com secret, en la memòria,
la maledicció darrera
que, ja quasi sense forces
i mentres es disposava
a deixà aquest mon de mones,
com *postrera despedida*
m'enjegà amb veu cavernosa:
«Pensa que ni en mort ni en vida
et deixaré en pau. Mal home!»
—Vostè creu...

Ja es sapigut
que'n tal dia els morts recobran
la vitalitat, i ansiosos
de xerrotejà una estona,
i respirà els aires purs,
i armar la gran xerinola,
dejan sus tumbas al punt
que senyala les dotze hores
de la nit, el campanar
més proper.

—Aixís es conta.
—¡Figuri's! Ja fa cinc anys
que és veïna d'aquest poble,
i com em deu maleir
al sentí els crits i tabola
dels morts-vius, que van passant
aprop d'ella, i no pot moure's
per tenir al damunt seu
aquesta reixa tan grossa!
Ja que no'm pot *amargar*
la existència, d'altra forma,
veurà que'n dia semblant,
sapiguent que una corona
li porto de *siempre vivas*
cad'any per sota la llosa
treu en fora un os dels seus
amb la intenció gens piadosa
d'entrebancar-me, i al caurer
perquè'm trenqui el coll. No és broma.
—Vaia una sogra més viva!
—I encara gràcies que és mortal!

JOAQUIM BORRELL

LA MORT

La Mort ara ens deixa lliure
i a fè que a mí em treu de tò,
perquè, tal com haig de viure,
resulto un mort de *per riure*
i jo en vui ser de debò.

Boi pagant les conseqüències
d'aquelles guerres fatals,
m'allarguen les abstinències,
m'escursen les subsistències
i els duros se'm tornen rals.

Les demandes col·lectives
són l'únic ressort que duu
les milliores positives;
prò de les *ellasses passives*
no se'n recorda ningú.

Sempre al obrer s'afalaga
quan de plegar té l'afany
si no li augmenten la paga;
en canvi, la nostra *vaga*
no els fa pô, i dura tot l'any.

L'està en el món, em subleva,
per més que a viure-hi tinc dret;
però amb l'evolució seva,
tot són Bancs, i a casa meva
ja no hi queda ni un *banquet*.

Vui anâ al ceï amb els *justos*,
vui deixar la trista llar;
ja estic cansat de disgustos,
d'esclats de bombes i sustos
de les pistoles «Star».

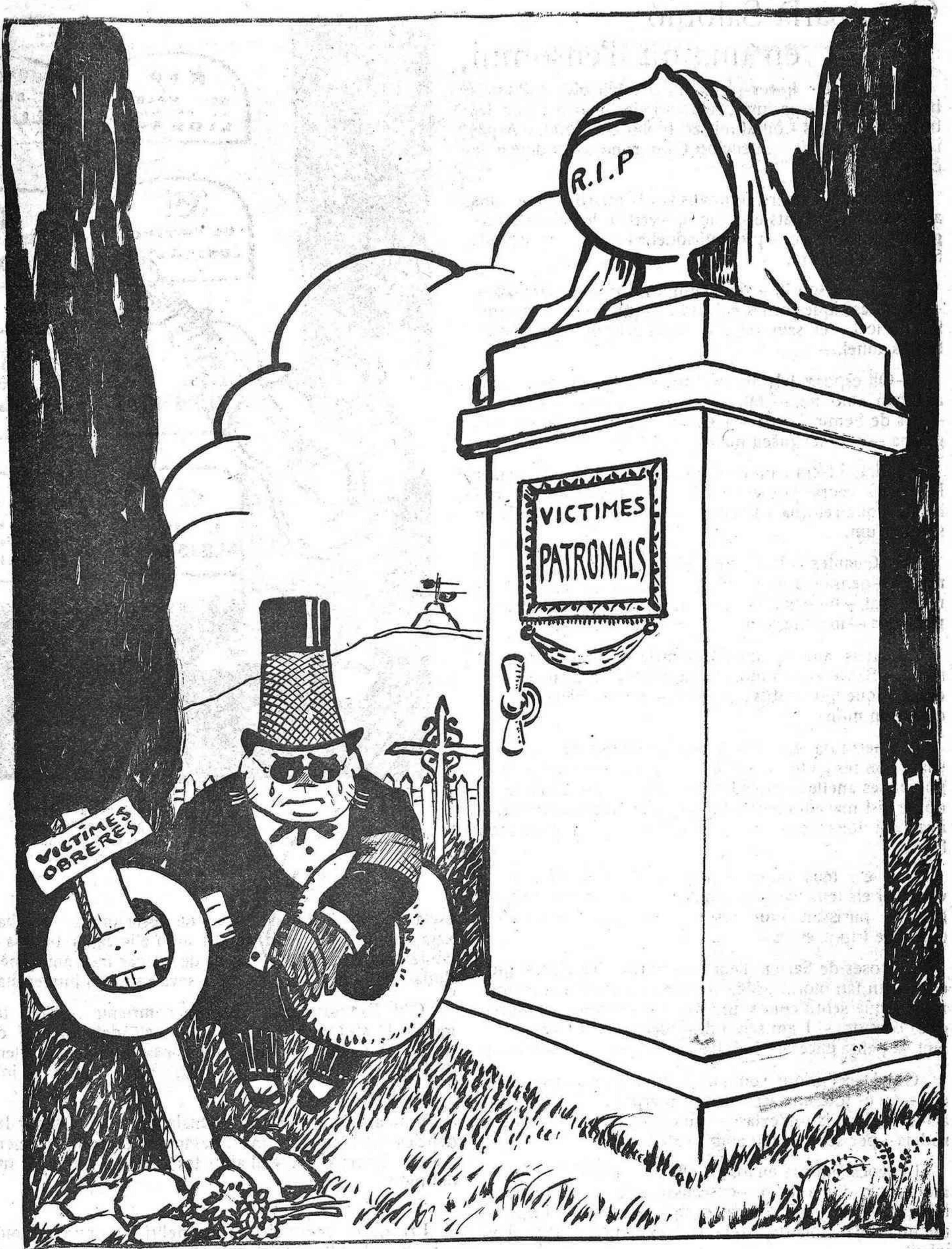
El *mort* que carrego ara
per la meva trista sort,
és tan feixuc, que aclapara;
morint-me, lograré encara
que un altre carregui el *mort*.

La dona de llarga vesta,
si triga gaire a venir,
amb mí hi farà poca festa;
ja tinc un òs que protesta
i és veu a punt de sortir.

Espero la Mort que, impia,
segant vides s'entreté;
quan vingui per mí, aquell dia
tindrè una gran alegria...
t el qui em passa el sou també.

MARTÍ REVOLTÓS

—Llàstima de terrenol... Aquí una finqueta urbana
rendiria molts diners.

Com parlà Salomó en una nit d'ensomni

Dormen les hores—baix un mantell vivent d'estels brodat...—Tèbis perfums, remors i alés devallen—de les boscuries fondes—on el misteri hi viu enamorat.—Arpes i címbals callen...—Silencioses les rondes—rodegen la ciutat.

Dos mil guerrers, in mòvils fan la guarda,—com uns altívols déus, creuats els braços,—vetllen les visions tràgiques, qu'amb pó,—presentí aquella tarda—amb els ulls fits a terra Salomó.

I jegut en son llit—de columnes d'argent i cisellades,—entre les riques sedes enjoiades—que li fan de magnífic cobricel,—el savi rei, així parlà adormit,—pres d'un febrós anhel.—

—Oh esposa dels meus somnis! Dolça esposa,—vina al Líban amb mí...—Miraràs des de els cimels d'Amana,—des de Semir, la rosa—més immensa, la aurora més galana,—del més plàcit matí.

Vindràs i tremolant com una estrella,—veuràs néixer la llum;—veuràs la meravella—d'una alba delicada i colorida—que retorna a la vida,—la selva endormiscada en son perfum.

Ah! Quantes voltes—amb els cabells mullats per la rosada—pensant amb tu, m'hi ha sorprés el dia...—Sota una astral,—he teixit il·lusions, i una alenada—de tendra melangia,—m'ha fet sentir de sentiment malalt.

Els teus amors, aimada somrienta,—qu'hermosos són!...—Sense ells es moriria de tristesa—ma fantasia ardenta,—que pot amb sa grandesa—fer-te ofrena de l'or de tot un món.

Qu'hermosa ets tota tu, qu'hermosa i pura...—Que suaus són tes galtes i que fines,—per entre els rics penjols de les anelles,—qu'adornen tes orelles.—Com tu, jo no he vist mai altra hermosura,—i això que danzarines,—i reines i donzelles,—mes plantes han besat i eren molt belles.

Són els teus polsos,—inmaculats com lliris de la vall...—I els teus llavis són doços...—I és el teu coll, un gessamí puríssim—que ressaltava blanquíssim—entre eix collar de triptic enfilall.

De roses de Sarón, d'encens i mirra—les glases que't cobreixen fan olor...—Més l'olor de tes carns tan m'enamora—que sento com si una ànsia encisadora—m'ubriagués d'amor...—I em sento desvaneixer de dolcesa,—te nint la pensa encesa,—i els llavis amb continuu tremolor.

Oh! Deixa'm que somni,—sentint la teva veu en oració;—qu'és tota una harmonia com arpeja.—Deixa'm que acluqui els ulls i m'extasi,—qu'oblidi la riquesa que'm rodeja—per ser ben teu amb tota adoració.

I envocallant-me en tos cabells sedosos,—il·luminant-me el goig d'una follia,—descansar el meu cap sobre el teu pit;—i escoltant sos batecs més amorosos,—inspirar-me una boja idolatria,—que faci extremí els cels d'un infinit.

I així mig absorbent la volta blava,—et besaré els teus rulls,—i conmoguda,—vegent ma voluntat com una

—Ai, mamà «Política»
tu per mí has ben mort
Mo'ts anys de ventat'a.
Arri, mala sort!

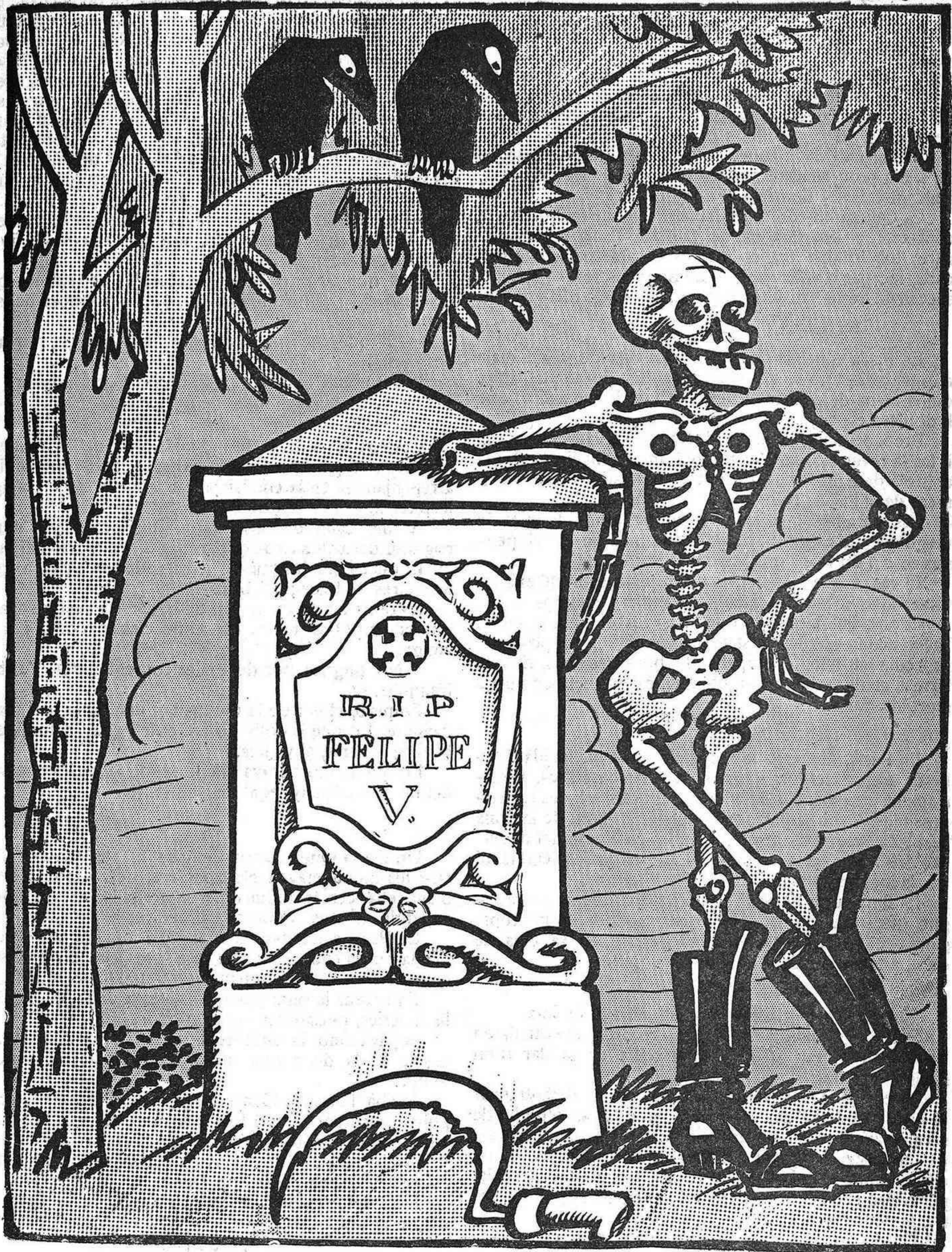
esclava—qu'a la contemplació ne resta muda,—tu abaxaràs els ulls,—i em miraràs, i amb ells tanta bellesa—contemplaré encantat,—que ha de quedar mon ànima perduda—en la nua puresa—de la seva amorosa immensitat.

Oh! Esposa aimada, esposa somrienta...—Treu tes gales... Desfés ta cabellera.—Despulla't dels joiells i de tos vels.—Cegos de llum d'una passió violenta,—llemsem-nos al Olímp d'una quimera—per a cercar la joia d'uns anhels...

Vina al Líban. D'amor jo malaltejo...—Vui sentir les delícies—del aire del matí, besant me el front...—Anem que jo febrejo,—i vull amb tes carícies—oblidar-me del món.

I revolcant-se inquiet en son deliri,—sospirà Salomó,—i obrí els ulls i els tancà placidament...—i com si es transportés en un Empiri—in mòvil va restar i somrient.

FRANCESC ROSSETTI

UNA NOVEL·LA ETERNAMET D'ACTUALITAT

«Los muertos mandan»

Homenatge sarcàstic o la faixa aventurera

EN Pacià vivia mal content de la seva dona, la qual patia certa malaltia, i per salvar la pròpia existència devia subgectar-se a certes prescripcions del doctor.

Ben clar va dir-li aquest, cansat d'insinuar-li, insegur de si era prou comprès, un dia que geia al llit el noi gran, amb un enfarfec de fruita al estómac.

La Quima ho comunicà al seu marit, fent-se càrrec, coneixent el seu tarannà, de que En Pacià cercaria en altre lloc lo que era cosa indispensable per ell. Resignada, incapaç d'endevinar, ni de bon tros, lo que anava a succeir-li, restà satisfeta, disposada a fer els ulls grossos.

*
**

En Pacià coneixia de molt temps una dona de mala niçaga, casada no sé sap per quina llei de afinitat o per quina mena de conveniències, amb un home xacrós que li doblava els anys.

Probablement, ja abans de que la seva bona esposa li fes la revelació de l'ordre del metge, havia burlat la epístola de Sant Pau, escarnint de passada el sisé manament de la llei de Déu.

Les paraules que la seva muller, amb una mica de vergonya a la cara li havia dit, determinaren en el pensament d'En Pacià una virada en rodó.

El cas és que, d'allí en avant, foren més freqüents les visites al amic xacrós. Encongí, víctima del temps i de la seva dona, que li tenia lo que se'n diu el peu a sobre, havia aconseguit un testament favorable, adoptant un procediment il·lògic, emperò de bons resultats. El vell, fermat al llit, sabia prou bé que estava condemnat a mort afrentosa.

*
**

En Pacià, una vegada mort el seu amic, cuidà d'entestir uns papers, organitzà, com si fos cosa seva, l'enterrament, estalviant a la vidua totes les eixides de casa possibles. Anà a la parròquia a pagar en nom de la dona desolada, que vivia sense nord ni guia d'ensà del desenllaç trist. Pactejà uns funerals ni massa esplèndits ni massa magres...

La Quima no hi veia de cap ull; emperò la sorprené que'l seu home, anticlerical partidari de la propaganda pel fet, anés, per primera vegada en sa vida de casat, a uns funerals.

*
**

Sorpreses més grosses li esperaven a la Quima.

Passà el temps, s'esmortuïren records, s'encarrilaren les coses i retornà la vella monotonia en la llar d'En Pacià.

Ni envejada ni envejosa, incapaç per a desentranyar el secret que tingués al davant la pantalla d'un tel de seva, anava la Quima deixant passar els dies, esperant per un costat i tement per un altre l'hora de abandonar el món, amb el sol desig de deixar un nom immaculat per testament, sense càrregues a la consciència, ni contraris, ni deutes a pagar.

Un dia arribà, a casa, el seu home portant, caragolada al ventre, una faixa vermella.

—D'ont has tret aquesta faixa? —va dir-li.

—La he comprada als encants.

—Ja és estrany!

No va dir-li, sobre el cas inexplicable de la faixa, cap més paraula aquell vespre, emperò, havia caigut una espurna damunt dels seus sentiments. No'n va tenir poca de feina a cercar una explicació a aquella raresa! El cas és que aquella nit va despertar-se una pila de vegades i que a la nit subsegüent es llevà, lliscant poc a poc, el seu cosset pels llensols, procurant no despertar al seu home.

Encengué el llum, agafà la faixa que li robava tots els pensaments, girà la clau del llum, i de puntetes i a les palpentes, anà al quarto del costat, encengué el llum i començà a passejar-se la faixa per les mans.

—Ja volia dir jo que fos nova! —va pensar en veure-la una mica desfilada amb una taca arrelada en les fibres més abscondides del teixit.

Fins que llegí unes lletres cosides al extrem que deien: A. F., i no responien al nom i cognom del seu espós.

—Ell que me havia dit que se'n havia fet quatre pessetes!

Ja la Quima, d'allí en enllà, no parà de capdellar.

*
**

Carregada amb el pes d'una colla de pensaments atormentaires, anà a comptar les seves penes a una amiga, arrepenjant-se en la confiança que aquella havia sapigut inspirar-li.

A mig camí de la llista, volgué sapiguer el nom i cognom del vell xacrós que havia fet vidua a la barjaula.

El cas és que les inicials demanades coincidien amb les lletres de la peça d'abric.

La bona amiga es penedí de haver fet una revelació que podia portar males conseqüències al sí de la família amiga.

—No tingues por de males conseqüències! Ves-te'n tranquila.

Emperò, el cor de la Quima era una brasa de males passions. Lo que li dolia no era el fet, quasi natural, que havia vist venir, anys feia.

Lo que la mortificava era persuadir-se de les mentides del home company legal del seu viure.

*
**

Un dia la Quima armà saragata al seu marit, i d'allí en enllà menudejaven els xocs entre els esposos. Semblava ella cercar motius per a acribillar al seu home, enlletgint la seva conducta en revolcar-se pel fang.

En Pacià s'escoltava la seva dona com qui sent ploure, i cada reny l'entreia més de casa seva, fent-lo més assidu concurrent a la casa on trobava els desitjos complats.

En cobrar la setmanada, es gastava unes pessetes per llamineries, portant-les al niu d'amor.

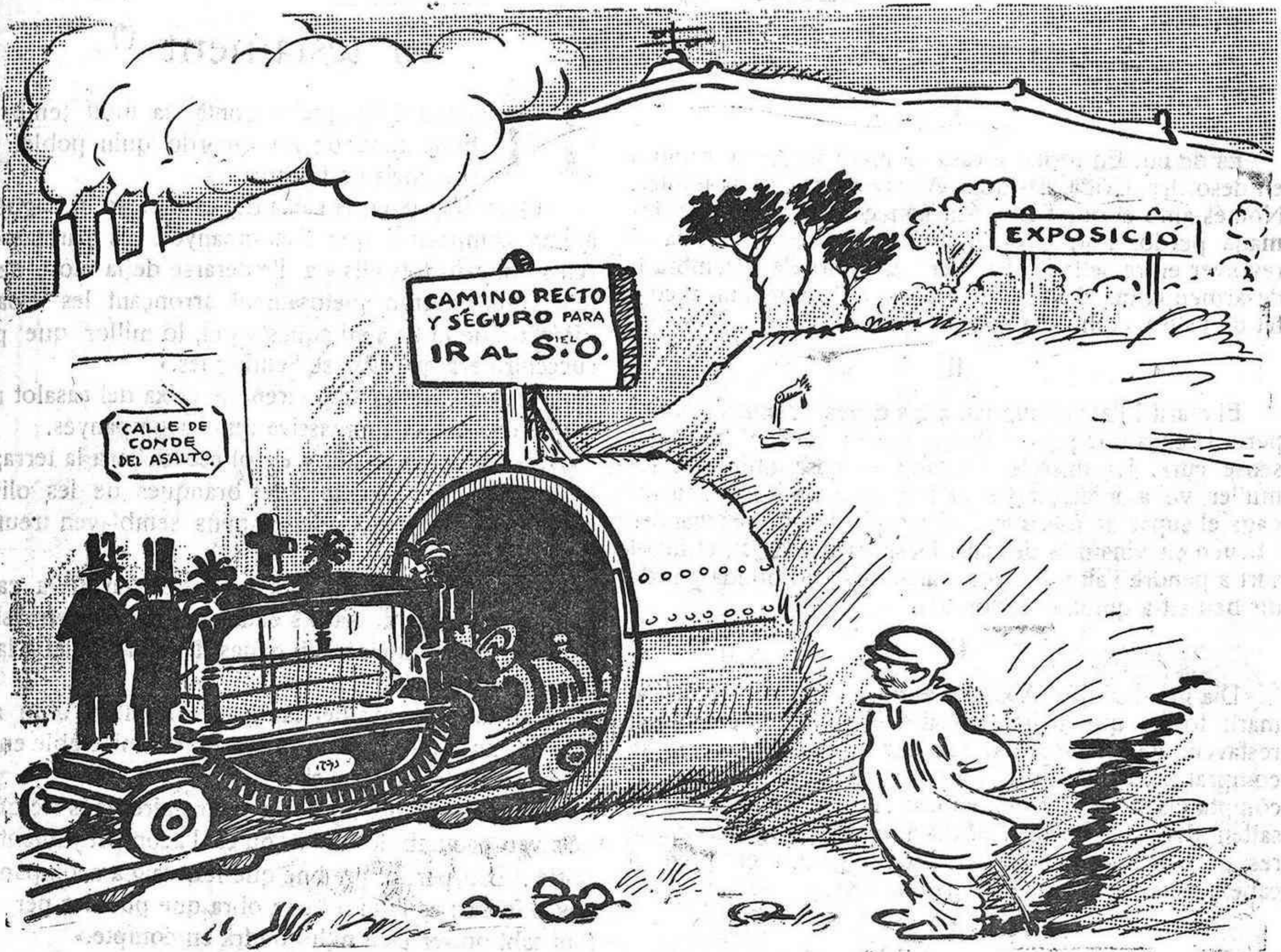
Sopava amb la substituta, satisfesia el cos i l'ànima al costat de la dona que millor el complavia i l'entenia millor.

Arribà Totsants. Concertaren una visita a la Necròpolis procurant evitar tota maledicència, posant espai entre ambdós, donant feina als ulls, fins que les ombres de la tarda poguessin ésser arcabotes del lloc d'intimitat establert entre la vidua i En Pacià.

Fora del cementiri varen trobar-se i parlar llarc, ella negra de cap a peus.

*
**

En arribar En Pacià a casa seva, hagué d'escoltar un sermó de la seva dona. Algú l'havia enterat de que

—Amb les presses que hi ha a matar gent i a morir-se, s'imposa el tubo metropolità.

—aquella tarda no la havia passat sencera al café de la Parra.

—Ja sé que has anat al cementiri amb la sobrevinguda. No crec que hakis portat cap corona als morts que foren de la teva sang.

—T'han enganyat.

—Què m'has de dir! Tu anaves de mig dol i ella endolada de cap a peus.

—Què vols dir?

—Vui dir que no'n tens prou de burlar-te de mí, que fins et burles del pobre difunt.

—Què més?

—Et burles del mort, perquè si al coll hi portes un corbatí negre, la faixa robada al difunt és del color que deuria pujar-te a les galtes.

J. COSTA I POMÉS

EPITAFIS

Aquí descansen els restes,
d'un qu'ens fou mal governant;
qu'zixí qu'arribà a la Glòria
tot seguit el feren Sant.

Aquí jau la tal Censura;
dintre d'aquest panteó.
Crec que va morir, pobreta,
d'una forta indigestió.

JAUME MUNNÉ

MORTS BEN VIUS

El senyor que viu de renda,
sense cap ocupació,
i es passeja tot el dia,
i no més talla el *cupó*;

la que és mitja senyoreta
i vesteix molt extremat,
i aprèn de tocà el piano...,
prò no sap fê un ou ferrat;

l'home jove, ple de vida,
que pateix del *os Bertràn*,
i es refia de la dona
que ja guanya prou planxant;

la noia que, perquè és maca,
gasta moltes pretensions,
i espera que un milionari
li demani relacions;

i el que xifra sa riquesa
en la Rifa de Nadal,
i amb apuntacions s'hi gasta,
encegat fins l'últim ral.

Són uns *morts* que arreu es troven
dintre de la Societat;
sers inútils; *morts en vida*...
Déu els hagi perdonat.

PEPET DEL CARRIL

Guinyol (*)

I

Es de nit. En tornar a casa, el marit troba la cambra en desordre. Crida, flastoma. Al cap de poc ve la muller. Només amb el posat confessa son crim. S'agenolla i demana perdò. Irat, ferotge, cruel, el marit li apunta el revólver entre cella i cella. Però els plors de la fembra li desarmen la mà. I ambdós se'n van a dormir, l'un al costat de l'altre, com cada dia.

II

El marit i l'amant iuguen a les cartes. L'amant sempre perd. D'ençà que juga amb son novell amic, el marit viu sense cura. La misèria d'antany és cosa oblidada. La muller ve a interrompre el joc, però aleshores l'amant paga el sopar de tots tres. Es fan servir les millors viandes i beuen els vins més delicats. Després de l'àpat, el marit surt a pendre l'aire. I abans d'anar-se'n, no oblidada pas de dir ben alt a quina hora tornarà.

III

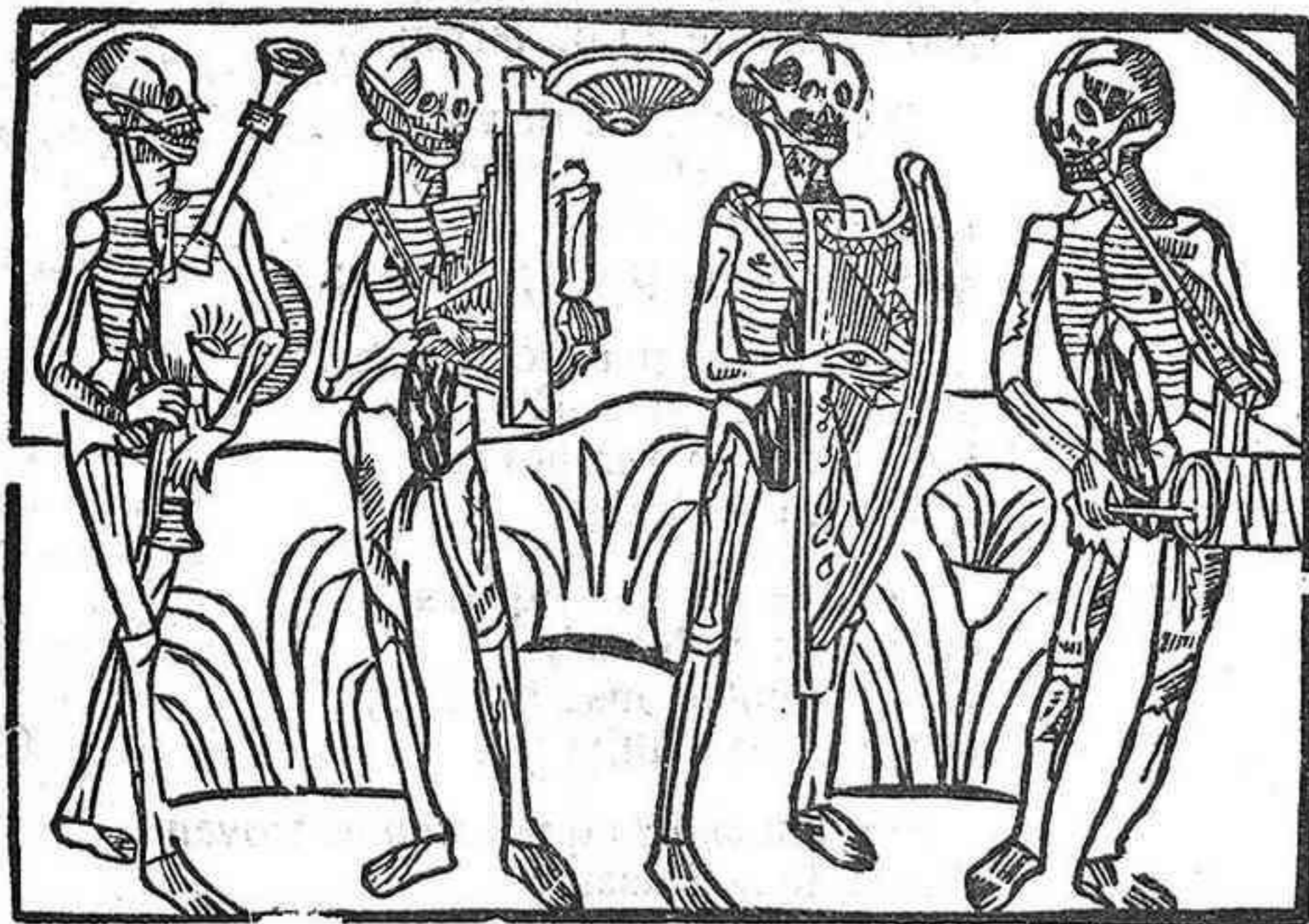
Dia gris i plujós. Així que entra, la muller remet al marit tot el que li han donat dels darrers joiells que li restaven. No ha guardat res per a ella. Ni tan sols ha comprat pa, i això que ja no en queda mos a casa. Ell compta els diners i arrufa el nas. A ella les llàgrimes li salten dels ulls. Silenci. Marit i muller no gosen dir-se res, però es miren recelosos. Sona migdia. I ell pren el capell, s'embolica amb la capa i se'n va.

IV

Un carrer fosc i desert, al capvespre. Ella s'espera en un portal. El marit, amagat, treu el cap per una escaleta. L'altre, el qui fou l'amant, surt de casa la seva nova amiga. Va tot content i satisfet. La dona l'atura, suplicant. Ell no en vol saber res. Ella el segueix, plora, jura i torna a jurar. L'antic amant arronça les espatlles, fa un gest i una rialla de menyspreu, i avança carrer amunt, indiferent. Aleshores el marit li barra el pas i li forada el ventre d'una ganivetada.

ALFONS MASERAS

(*) Del llibre «Contes a l'atzar».

SINFONIA MACABRA

—Al tanto, barcelonins, que per variar tocarem la mateixa...

El testament (*)

HEUSAQUÍ lo que'm contà, fa molt temps, una bona dòna de no recordo quin poblet de la província de Girona:

«Quan tragueren la caixa del casalot, no hi hagué una ànima compassiva que l'acompanyés. Els parents—parents llunyans tots ells—a l'enterarse de la mort del infeliç, murmuraren pietosament arronçant les espatlles: «Per lo que hi feya en aquest món, lo millor que podia succehirli era que Déu se l'endugués.»

Per això, quan tragueren la caixa del casalot no hi hagué una ànima compassiva que l'acompanyés.

Era una tarda d'istiu y el sol esbadellava la terra; cartaven les cigales clavades a les branques de les oliveres resseques, y les pedres dels camins semblaven treure espurnes de foc.

Suhant y renegant, dos homes portaven la caixa a coll; un centenar de passes endavant caminaven esbufegant el rector i el vicari ab ganes d'arribar aviat a la rectoria y repaparse a la fresca.

Assegut a la vora del camí, sota l'ombra d'un arbre esquifit, un pobre, veient passar aquell miserable enterro pensà ab trista indiferència:

«Vetaquí un que no devia esser gaire més ric que jo; bé's veu prou ab lo lluhit qu'es l'acompanyament que porta... Bah, per lo que tinc que fer, vaig a acompanyarlo fins al fossar; es l'única bona obra que puc fer per ell y ¡quí sab! potser Déu m'ho tindrà en compte.»

Y alçantse y aixugantse ab la mànega la suhor que li regalava cara avall, començà a caminar darrera el mort fins allà dalt, aont tirà una palada de terra damunt de la caixa y resà un pare-nostre. Quan anava a sortir del cementiri, el capellà que s'havia arrimat a l'ombra de la tàpia, al costat d'un senyor vestit de negre que portava un gran paraigües vermell, va cridarlo.

«Em toca ara—digué'l senyor del paraigües vermell—cumplir l'última voluntat del difunt, segons la cual dec obrir y donar pública lectura de son testament damunt del seu sepulcre, així que li hagin tirat la darrera palada de terra.»

Y trencant el lacre de un plec que va treures de l'inferrn de la levita, l'obrí ab solemnitat y llegí aqueixes paraules:

«Deixo tots els meus béns, que's repartiràn per parts iguals, als que, després de mort, m'acompanyin fins a la sepultura. Que Déu els concedeixi molts anys de vida y salut per a gosarlos en pau conforme es mon desitj. Amen.»

Y doblant ceremoniosament el paper y fent a l'esmola-camins una gran reverència, afegí:

«Que sia l'enhorabona.»

Y resultà que la miserable barraca d'aquell home ruhi era un verdader pa de bresques ont a cada forat guardava un pilot d'unse de perruca.

APELES MESTRES

(*) Del llibre «Recorts y fantasies».

PARODIANT EL «TENORIO»

—Y yo sumo, en vuestras listas,
cuarenta y tres.

—¡Matar es!

El dia dels morts

SOTA'l cel de novembre hi hà una tristícia gran. Toquen campanes y'ns desvetllen el recort pietós dels morts que hem estimat y són dins del misteri.

Mes com que'l nostre sentiment no es egoista y se exten sobre tots els germans de la terra, pensem també en les malaguanyades joventuts qu'han caygut en els desolats camps de batalla. La vida es curta y'ls homes no's poden relacionar tots. ¿Per què s'han de odiar els uns als altres sense conèxerse? Dexant de banda els temperaments extremadament sensitius qu'estimen lo inconegut—les ànimes amoroses y heroyques que's forgen en sos somnis de poeta y que potser no existexen ó no trobaràn may—els homes no estimen sinó aquells a qui tracten y ab qui conviuen.

¿Per què, donchs, en l'odi—aquesta exaltació inversa de l'amor—se dexen dur per les seculars antipaties que suren en la historia y en l'ambient dels pobles y són mantingudes y exaltades al cor de les multituds fins a durles periòdicameut a la invasió y a l'extermini?

A una banda y a l'altra de les fronteres, poch més o menys, la vida es ben igual: bona, dolça, repetida y renovada; els paysatges són plens de melangia y de tendresa, els arbres hi donen fruyts y'ls aucells hi nien, y l'home, ab treball y esforços, forma y alsa families y donaria la sanch pels fills. Si en axò, en l'amor als fills, com en l'amor a la dòna, els homes de tot el món són axis mateix nobles y intensos, ¿per què no volen deturarse a meditar

qu'una Doctrina salvadora de pau els ha fet a tots germans sobre la Terra y qu'un amor de germà pot y deu tenir les matexes fonts de generositats y dolceses que'ls altres grans amors que se'ns fan necessaris?

Mes, la Historia'ns ensenya que no es axis. Se necessita l'odi que du a la mort, com l'amor que du a la vida. Les grises multituds, quan s'han fet fortes, surten de casa, s'apleguen sota una bandera y corren, prenyades d'odi, món enllà, y's destrocen y's reduhexen—tant les victorioses com les vensudes—fins qu'en la extenuació sona la hora de la pau y, aleshores tornen al viure íntim, lasses de dolor y de miseria; refan la trista casa, mes no del tot curades y gens penedides, per que dexen el llevat de l'odi al tendre cor dels petits fills qu'han de formar les generacions vinentes, les noves multituds no escarmetades.

Però dexèm — ¡minso somniadors de nosaltres! — aquestes divagacions dels contrasentits y de les arrels tortes de la vida,—que ja han enfondit massa per que un trist cant d'aucell ó un bes d'oreig de pau en les branques florides les extremexi,—y diguèm la nostra gran pietat en el dia d'avuy.

Els camps de batalla són lluny, però'l ressò dels canons ens axorda. Les visions de devastació y miseria són obertes sota altres cels, però la nostra esgarrifansa'ns les exten davant dels ulls.

Camps de Fransa, suaus y verds; paysatges de Bèlgica, d'una gran tendresa; terres més aspres que trepitgen les hostes russes... sou sembrades de morts!

Y avuy, qu'es el seu dia, no troben un xich de pau

OBRA SENSACIONAL

GONZALO DE REPARAZ

Aventuras

de un

Geógrafo errante

(SONANDO CON ESPAÑA)

Acompañan a la narración:

Un epistolario político español
Cartas del general Polavieja
Documentos secretos relativos
a Marruecos

Un tomo

Ptas. 8'50

GRANS MAGATZEMS

DAMIANS

EXPOSICIÓ i VENDA de diferents articles al
preu únic de 3'95 pessetes

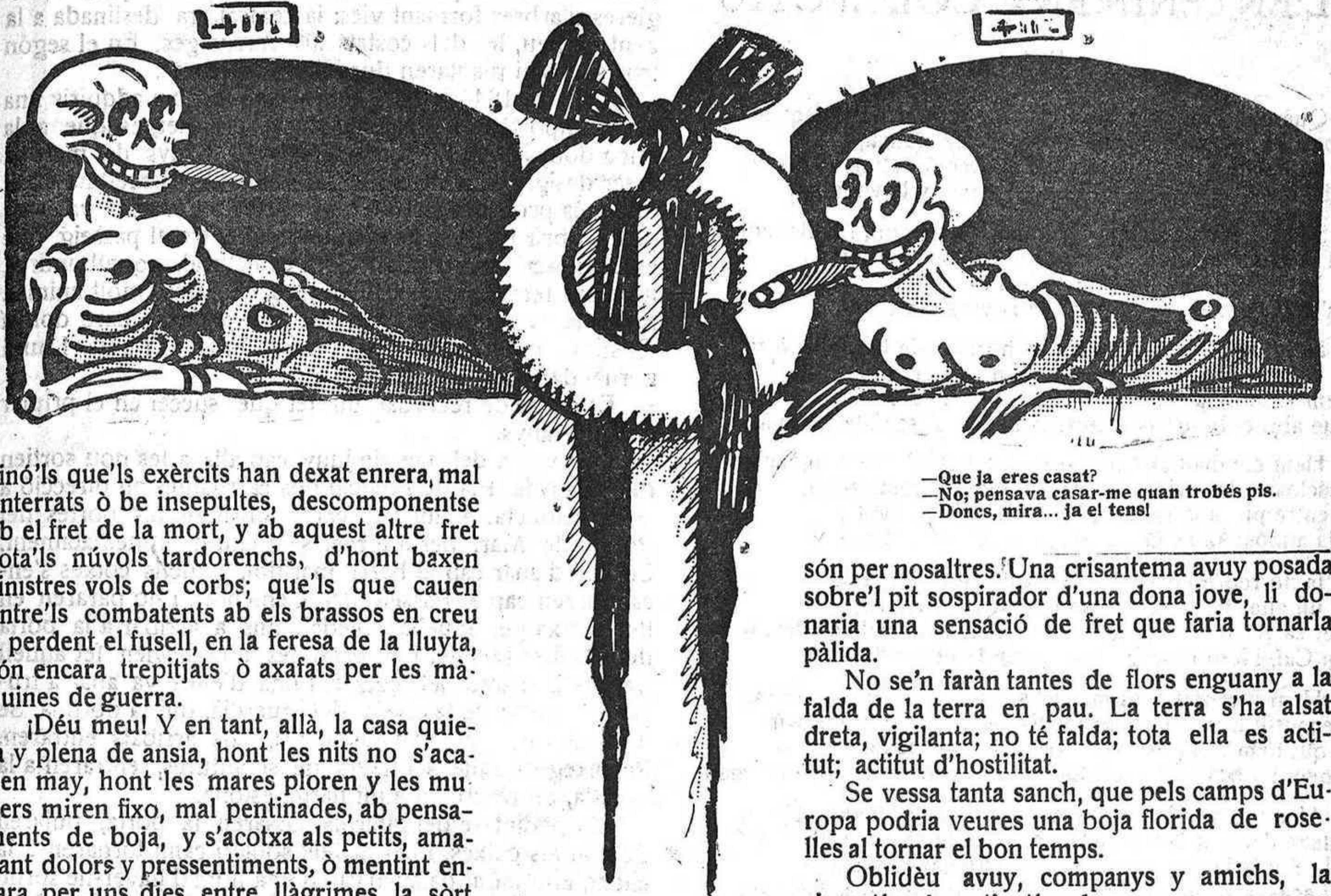
IMPORTANT PARTIDA DE CALÇAT D'OCASSIO
al limitat preu de 22'75 ptes. per a cavaller
i 24'50 ptes. per a senyora

MOBLES DE TOTES CLASSES

Sastreria a mida - CORTE DISTINGIT
I PREUS BARATISSIMS

NOVETATS PER A LA PRESENT TEMPORADA
en barrets, vestits, boás - pluma, «jerseys»,
pells, impermeables, camiseria, gèneres de
punt, etc., etc.

Guants, perfumeria, juguets, ferreteria, ba-
teria de cuina, maquinària, etc.]

—Que ja eres casat?
—No; pensava casar-me quan trobés pis.
—Doncs, mira... ja el tens!

sinó'ls que'ls exèrcits han dexat enrera, mal enterrats ò be insepultes, descomponentse ab el fret de la mort, y ab aquest altre fret sota'ls núvols tardorencs, d'hont baxen sinistres vols de corbs; que'ls que cauen entre'ls combatents ab els brassos en creu y perdent el fusell, en la feresa de la lluyta, són encara trepitjats ò axafats per les màquines de guerra.

¡Déu meu! Y en tant, allà, la casa quieta y plena de ansia, hont les nits no s'acaben may, hont les mares ploren y les mullers miren fixo, mal pentinades, ab pensaments de boja, y s'acotxa als petits, amagant dolors y pressentiments, ò mentint encara per uns dies, entre llàgrimes, la sort del pare que no tornarà més.

Pau, Senyor, per aquests homes y un recó del teu cel, y entre'l cel y la terra un núvol com un mantell puríssim y pietós que no'ls deixi veure'ls plors de casa seva y la cara pàlida que fan els fills vestits de dol.

Pau, Senyor, per tots; els uns y'ls altres; els que'n el món han cregut molt en Tu y'ls que no hi han cregut gayre; que'ls primers potser també, sense donàrsen compte, t'han ofès molt al no saberse estimar com germans sobre la Terra.

Tots són joves y han xopat la terra pròpia ò la de l'enemich ab llur sanch, que tant se val, car tota la terra es bona per qu'es mare y es dolsa per que's teva.

La mort els ha fet a tots igual. Resseguint els camps devastats, ningú'ls coneixeria. La lluna plena d'aquesta nit dels morts els toca a tots de la mateixa manera freda y dolorosa.

El casch y les insignies a molts els han estat preses per companys ò enemichs. Ja morts, no tenen nació. Són ànimes lleus del teu. Regne del misteri. Si'ls hi preguntes d'hont són, no responen. Si'ls hi obríssim el pit per mirar el cor ò be fiquessim la mà, tremolosa d'esglay, per la ferida oberta, trobaríem el cor deturat per sempre: no podríem saber quin amor ò quin odi sentia, ni per qui va esser el darrer batech. Y aquests, Senyor, que han estat cremats, ¿hont són les seves cendres? ¿Quin vent les ha recullit y hont les ha dut?

¡Oh morts de la tragedia de la Europa follal! Avuy, qu'es el seu dia, ningú'ls farà un poch de companyia. Els que saben hont van caure no recorden qui eren. Els orfes que saben y sabrán qui eren no sabrán may hont van caure.

Ningú'ls portarà flors, avuy que totes les flors que ha donat la terra s'han obert pels morts. Les flors avuy no

són per nosaltres. Una crisantema avuy posada sobre'l pit sospirador d'una dona jove, li donaria una sensació de fret que faria tornar-la pàlida.

No se'n faràn tantes de flors enguany a la falda de la terra en pau. La terra s'ha alsat dreta, vigilanta; no té falda; tota ella es actitut; actitut d'hostilitat.

Se vessa tanta sanch, que pels camps d'Europa podria veures una boja florida de roses al tornar el bon temps.

Oblidèu avuy, companys y amichs, la simpatia ò antipatia ab que acompanyeu la sort bona ò adversa de les nacions be-

ligerants; pensèu ab els morts dels camps solitaris en aquesta nit de Novembre, y sentiuvos pietosos y germans. Si portessiu flors als còssos abandonats, els còssos, sense vida, no ho agrahirien; si'ls hi dediqueu un pensament ò una oració, les ànimes, ab vida nova, ho agrahiràn.

Pensèu també, no sols en aquesta munió de morts negres y recargolats en els camps abandonats y tristíssims, sinó en aquells molts altres qu'han caygut en aquesta immensa tomba qu'es el mar. Han caygut; s'han fos—ells y'l vaixell;—ab crits d'esglay ò de selvageria, han obert una ferida palpitanta en el mar, y'l mar s'ha clos desseguida, indiferent, com un mirall. Després ni una senyal, ni rastre; ¡el mar es tan gran! reflexa les estrelles del cel y encara hi hà mar a l'altra banda.

Els són morts al fons del mar, ab els brassos i les cames enrampades, els rostres inflats y'ls ulls oberts. Pendrà'n poch a poch aquell tacte lleficós de les coses de dintre l'aygua y'ls membres y'l pobre cor se descomposaràn com una esponja.

Toquem campanes per fernos recordar dels morts. Recullimnos y fèmnos sorts als remors de la guerra.

Demà seguirà la tragedia. Rès la detura. Omple tot l'escenari del nostre món y n'hem d'esser espectadors. L'amor en aquest temps bèlich es una cosa feble, inútil, vergonyanta. Guardèmla aquest amor fraternal al fons de l'ànima.

Després el món serà convalecent y necessitarà molt amor, y podrèm donarnhi'ls que'n tinguem; els que no l'haguem perdut en aquesta onada d'odi que arrossega tota la Europa del nostre orgull y la nostra cultura.

R. SURIÑACH SENTÍES

Del llibre «Proses d'amor y de pietat»

L'ENTENIMENT COL·LECTIU

R. I. P.

Què n'ha tret la raça humana de regirar biblioteques i perdre hores de dormir pel intel·lecte afamat, si no ha adquirit el domini, la educació dels seus nirvis, i del seny com una anguila se li esmuny la voluntat?

Són llegió, a dalt, els que manen a bell ull, i la llei colen en la criba fastigosa, fermada al cos de l'embut; és formigeig incomptable el dels que pesen i amiden i s'estimen més les ungles que la vida i la virtut.

Hem maleït cent vegades els horrors de la prehistòria, la verge injusta i infame del dèspota i del tirà; hem execrat la salvatge malura camirralera que alça el braç i fa llençar la pedra, abscondint la mà.

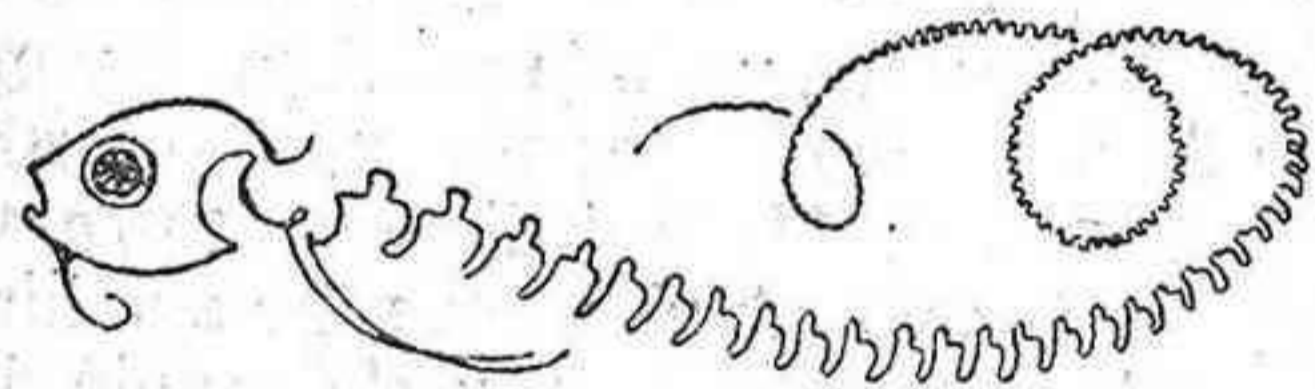
Hem combatut de mil modos la bestial intransigència, resclosa a les avinenses dels homes en contrapunt, mentre plora la justícia, i falta el pa de la taula, i la atmósfera es fa espessa, una foscò vé d'amunt

Ja no representa res l'interès de tots, en canvi té un altar farcit d'ofrenes l'interès individual; per salvar-lo, es roba, es mata, es fa sols del cor dels homes on Caí, Neró i Calígula sembren la llevor del mal.

Hem incensat amb metzines, l'ànima tendre, criatura, negant-li la realitat aspre, deixant el seny talment brú a qui hem robat les dolçures del respecte en exercici, hem fet boig sense recloure'l, i hem fet bórd, prò no madú.

Una inconsciència duptosa, un afany bon xic estúpid, plana damunt del planeta, com una llosa que cau: el seny és ja en el desvari, l'enteniment agonitza. Si acas mor, no es dirà Llätzer, i durà estigma d'esclau.

J. COSTA I POMÉS

Passeig del Cementiri

Enderrocat durant la dominació napoleònica el Cementiri que el 1773 havia fundat el bisbe Climent, el Suprem Consell de Castella el 29 d'octubre de 1818, va disposar que es tornés a construir; i se'n beneïren les obres ja del tot acabades, el 15 d'abril de 1819.

Perquè els carruatges que portessin els difunts, i els de llurs acompanyaments, poguessin anar i venir d'aquell fossar general, calia la construcció d'una via còmoda que l'unís amb la ciutat. Entenent-ho així el capità general, que llavors era don Francesc J. Castaños, va disposar la construcció d'un passeig que, començant al Portal del Mar, acabés al peu d'aquell sagrat recinte.

Determinades circumstàncies obligaren a suspendre les obres que no foren represes fins l'any 1836, i encara per a donar feina a obrers en vaga a conseqüència de les privacions i penalitats que ocasionava la guerra civil. Les despeses de les obres foren pagades amb el producte que rendien els permisos per a aixecar un segon pis a les cases de la Barceloneta.

Des d'aleshores el passeig va començar a tenir dues seccions urbanitzades: l'una des del Portal de Mar fins al Fort de don Carles, i l'altre des d'aquest punt fins al

Cementiri En el primer tros s'hi col·locaren quatre rengleres d'arbres formant vies: la central era destinada a la gent de peu, les dels costats als carruatges. En el segon tros sols s'hi plantaren dues fileres d'arbres.

Els anys 1844 i 1845 aquest passeig va adquirir una certa importància. Havent opinat els metges que a la reina donya Isabel II li convenien els banys de mar, va ésser designada a tal efecte la platja de Barcelona en el lloc més prop del fort de don Carles, i per això va ésser precis obrir una via de comunicació entre el passeig que estem descrivint i el mar. Com és natural, aquell indret, les dues temporades estiuenques, va estar molt animat. La reina va venir acompanyada de la seva mare donya Cristina, i de la seva germana l'infanta Maria Lluïsa Fernanda.

Es digne de recordar un fet que succeí en el primer dels dos anys.

Una vetlla del mes de juny, cap allà a les nou sortien del palau del Pla de *Palacio* dos carruatges en direcció a la Barceloneta. A llur pas varen obrir-se les portes del Portal de Mar, per a tornar-se a tancar immediatament. En lloc d'anar cap al barri marítim, aquells cotxes s'encaminaren cap al Passeig del Cementiri, i no pararen en llur marxa per aquella soledat, fins a arribar a la porta del fúnebre recinte. Les persones que havien fet aquell trajecte baixaren dels cotxes, i una d'elles va anar a trucar a la porta de la caseta del guardià, qui ja dormia. Se li manà que obrís el Cementiri, i els arribats entraren. Recorreguts aquells carrers de sepultures, entraren a la capella, on resaren durant llarga estona.

Despedint-se del guardià passaren la porta, pujaren de nou als cotxes, i pel mateix solitari camí tornaren a la ciutat, entrant al palau al cap d'una hora d'haver-ne sortit.

L'endemà, entre els barcelonins, es contava que el dia abans al vespre la reina Cristina havia tingut la pensada de fer una visita al Cementiri, i que l'havia efectuada en companyia d'alguns pocs familiars i servidors.

Aquest passeig recorda una data memorable: l'inauguració del primer ferrocarril a Espanya (el de Barcelona a Mataró), que tingué lloc el 25 d'octubre de 1848, i l'estació del qual estava emplaçada a l'entrada de l'esmentat passeig, a mà dreta.

El Passeig del Cementiri va anar adquirint l'animació que li ha donat el tràfec inherent a la seva situació entre el Port i el Poble Nou, fins a quedar ple de caseriu, magatzems i fàbriques en un i altre costat de la segona secció. Més que un passeig, doncs, ja abans que el tramvia el recorregués era una via de gran trànsit, o, si es vol, una carretera, com és per molts nomenada.

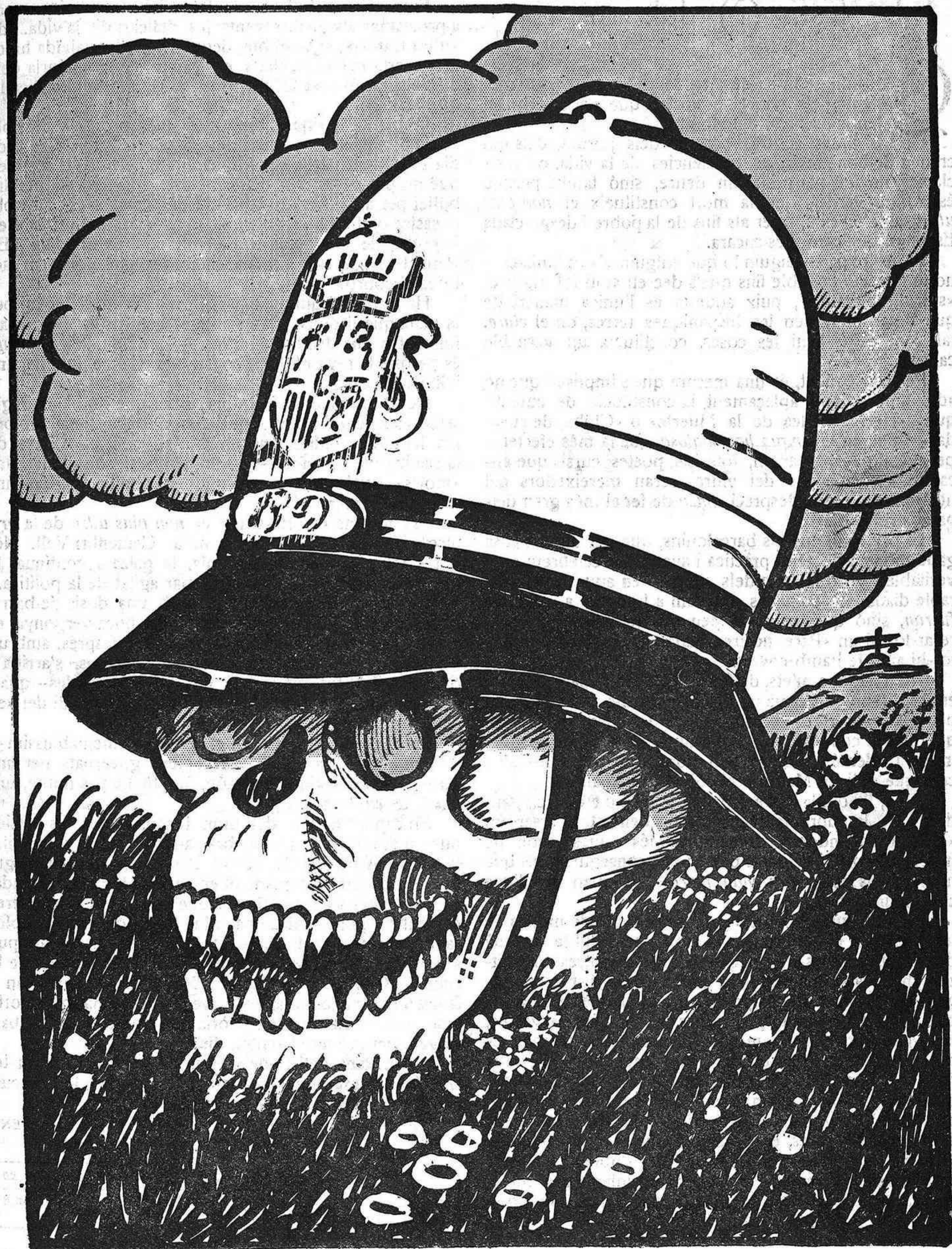
FRANCESC PUIG I ALFONSO

EPITAFIS

Jau aquí una cupletera
més sàvia que Diderot,
i que els mestres més insignes,
perquè ho ensenyava tot!

Un avar aquí hi reposa
que, sent més que ric que un jueu,
mai havia dat un céntim.
¡Al fi una obra bona feu:
el dia que va morir-se
va donar... l'ànima a Déu...

ANDRÉSITO

DIGNYA POLICIA, LA DIFUNTA MES GROSSA DE L'ANY

—Recomanem al seu viudo, general Arlegui, que li porti una corona... o millor un tortell.

La festa (?) dels morts

QUIN dubte hi ha de que la mort és lo que més temen els innocents mortals que encara creuen en les *delícies* del viure?

Mes contra el parer dels porucs, dels qui creuen de bona fe en les excelències de la vida, cal proclamar, no sols perquè és un deure, sinó també perquè és la *pura* veritat, que la mort constitueix el *non plus ultra* de la felicitat, i per als fills de la pobre i desgraciada Espanya, quelcom més encara...

El nostre país—diguin lo que vulguin els optimistes—no té salvació possible fins que's decreti amb tot rigor el «suicidi obligatori», puix aquesta és l'única manera de que la pau imperi en les hispàniques terres, on el *viure*, tal com estan avui les coses, constitueix un veritable calvari...

Per consegüent, és una mesura que s'imposa i que no admet, per lo tant, aplaçament, la constitució de autèntiques «Hermandades de la Muerte» o «Clubs de suicidas»—així, en la *lengua harmoniosa*, que fa més efecte!—perquè al pas que anem, tots els poetes cursis que ens cantin les ventatges del viure, seran mereixedors del nostre més pregón despreci, *amén* de fer el més gran dels papers ridícols...

Es per això, que els barcelonins, que per alguna cosa gaudim fama de gent pràctica i avençada, celebrem amb veritable fruïció la *festa* dels morts, i en aquesta memorable diada, no sols ens apremem a honorar a *a los que fueron*, sinó que anem al peu de les seves tombes a resar-los-hi un «Pare nostre», una «Ave Maria» i a dir-los-hi amb fe i amb enveja:

—Tu sí que n'ets, de feliç, fill o filla, pare o mare, espòs o esposa, germà o germana, amic o *amiga!* Tu, per fi, et veus lliure de penes i fadigues, i tant se te'n fum que ploqui com que troni, que aquí ningú t'empipa ni et traïx, i, ademés, tant se te'n dóna que puji el bacallà, com que puji En Maura o el coix de Guadalajara!

—Tu, fill o filla, pare o mare, germà o etc., etc., gaudeixes de la suprema felicitat, i has demostrat ésser un «viu» a l'abandonar per sempre més aquest món de mones on sols hi venim a patir, i per consegüent, els que hi *vivim* ens passem la *vida morint-nos* quan no d'una cosa, d'una altra...

Per això quan la nostra premsa protesta de moltes de les coses que ens ocasionen la mort—sens dubte perquè perden subscriptors—és necessari que nosaltres organitzem manifestacions populars davant dels diaris que tinguin l'*atreuiment* de dirigir paraules ofensives als governs que no combaten amb prou energia els tifus, la verola, la *gripla*, la *papida* i demés epidèmies, com tampoc es pot tolerar que els nostres jutges enviïn uns dies a la *torre* o l'*estaru*, als simpàtics «xufleros», cotxers o conductors de tramvia, quan tenen la delicada atenció d'enviar algún *semejante* a l'*altre barri*, puix ben mirades i sospesades les coses, és forçós reconèixer que és on s'hi està millor, i temps vindrà—no ho dubteu, llegidors amics—que els homes i les dones i els infants i les infantes, *faran cúa* en la *taquilla* de càn Tunis, on no hi haurà lloc per a tothom qui en voldrà.

Emperò, no tothom és lo suficientment sincer per a proclamar als quatre vents les delícies de la vida... de «ultra-tumba», sens dubte, degut a que la maleïda hipocresia està massa arrelada en l'ànim de la majoria dels mortals, car és cosa sabuda que quasi tothom predica lo que no creu.

Hi ha qui desitja morir-se lo més prompte possible i no obstant, davant dels amics, fa veure que la vida cada dia se li fa més agradable, sens dubte perquè no sospiten que no pot pagar els deutes, i que sols desitja pendre bitllet per a l'altre barri, on sap que, encara que hi trobi al sastre o al sabater, no l'han d'empipar, perquè tant en el regne de Déu Nostre Senyor, com en el regne d'En Pere Botero..., està terminantment prohibit presentar factures al cobro.

Hi ha també qui es mataria, però no gosa fer-ho per la pena que li dóna que's sapigués que si s'ha begut salfulmant o s'ha disparat quatre *confits* amb una *bronwing*, és perquè la seva muller l'enganyava. I, com aquests, una infinitat de casos...

De totes maneres, ja és ben sabut que no hi ha regla sense excepció, i no manquen, per lo tant, els que per res del món, voldrien morir-se. Mes—¡oh paradoxes de la realitat de la vida!—aquests darrers, són de fet, uns «morts» *autèntics*, encara que en realitat, siguin uns «vius» de marca.

Per aquests «morts-vius» el *non plus ultra* de la *gri-megia* no està a Càn Tunis, ni al Cementiri Vell. No! Per a aquests «l'eterna xerinola, la gatzara contínua, la mandanga perpètua» està en el mar agitat de la política... de barri... o de districie, on, amb una dosis de barra, barrejada amb *xarrameca* i esència de poca-vergonya, es pesca una acta de regidor o de diputat, i després, amb un tros d'influència, *frescura* i males intencions, s'arriba a *Sanxo*, a director general, i fins moltes vegades—quasi totes—a ministre. I qui ho dubti, que's recordi del «ex niño prodigio» de Figueras...

Per això es dóna sempre el cas—cas lamentabilíssim—de que a Espanya estem eternament governats per una sèrie de «morts-vius» que són, no hi ha pas dubte, uns *morts de cuidado*.

En cap altre país del món tenen, doncs, els motius que en el nostre, per a celebrar amb veritable solemnitat la festa dels morts, i la nostre Barcelona, la veritat sigui dita, sap portar-se dignament en aquesta tradicional diada.

Com més va, més són els que invadeixen els nostres cementiris, i al costat d'una vidua jove que exclama plorant com una Magdalena:—Espòs meu, sense tu no puc viure!—i després afegeix, fent l'ullet a un *manu* que la ronda:—Que desgraciada soc! Mai com ara trobo tan a faltar una bona companyia! I veiem al germà que porta una corona amb una dedicatòria que trenca el cor i a baixa veu, perquè no el sentin, diu:

—Ah, Ramonet! I que *oportú* estigueres al morir-te. *Gracies* a la teva generosa *pensada*, ara soc jo l'hereu i puc tenir *querida* i *moto!*

TENU

Antoni López, editor — Rambla del Mítg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8
BARCELONA

TOS la curen les Pastillas Helenianas.
1'25 pessetes caixa.

PANALLONS els cura Tópico Gil Kens.
1'25 pessetes frasc.

ASMA la curen les Gotas Helenianas
4 pessetes frasc

Antoni López, llibreter, Rambla del Mig, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: apar. n.º 2
TELEFONO 4115

Don Juan Tenorio

DRAMA EN VERSO

— POR —

DON JOSE ZORRILLA

Precio:

Ptas. 1'50

El Nuevo Tenorio

Leyenda dramática

— DE —

Joaquín M.ª Bartrina y Rosendo Arús

Precio:

Ptas. 2'40

ACABA DE SORTIR

Catalans il·lustres

40 RETRATS I BIOGRAFIES

Un volum

Preu: 5 pessetes

DEMÀ DISSABTE

Número extraordinari

— DE —

 La Campana de Gràcia

Dedicat a la FESTA DELS MORTS

8 planes

20 cèntims

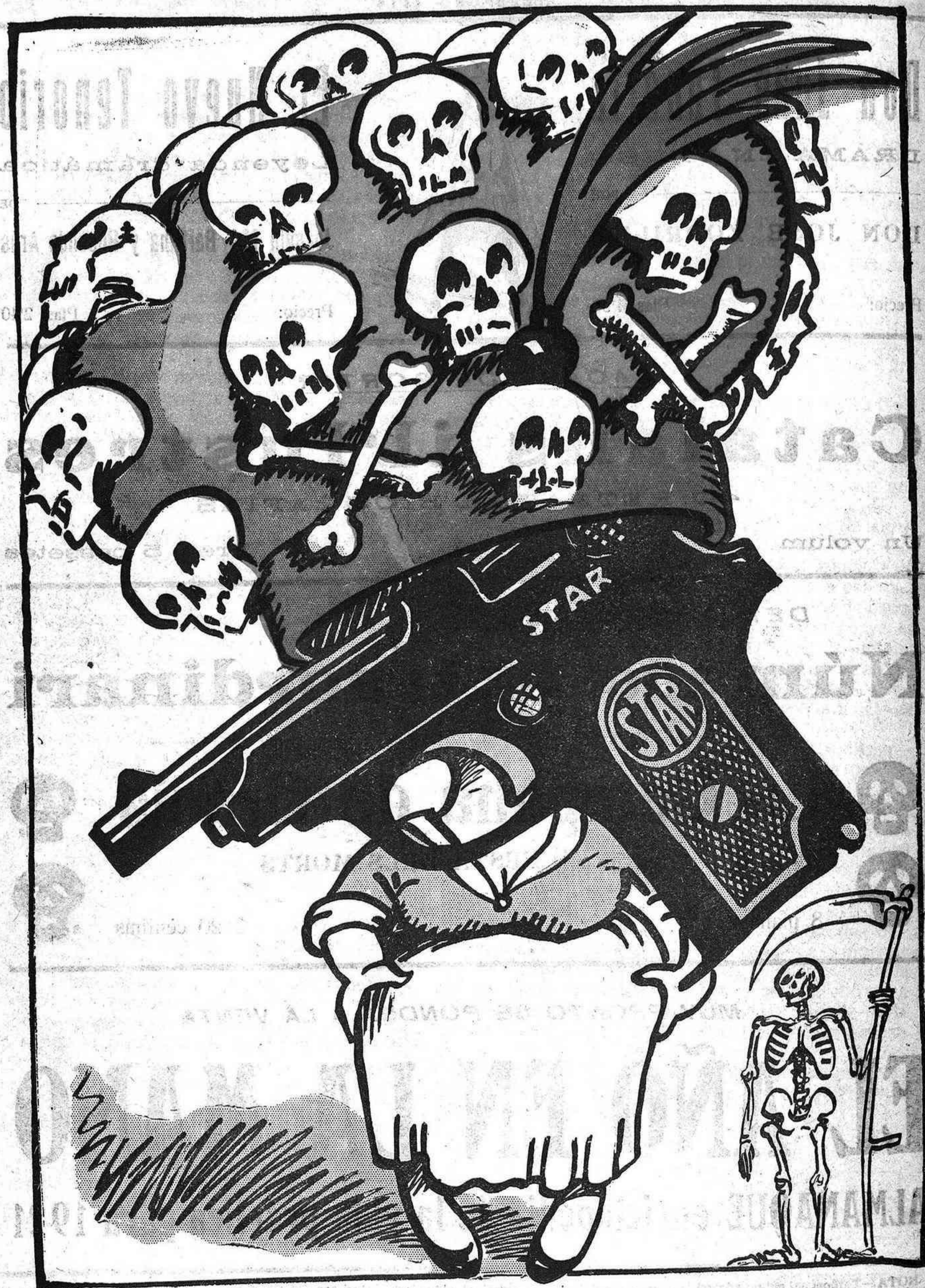

MUY PRONTO SE PONDRÁ A LA VENTA

EL AÑO EN LA MANO

ALMANAQUE enciclopedia de la vida práctica para 1921

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, fransa de ports. No responem d'extravíos, si no's remet, ademés, un ral per a certificat. Als corresponents se'ls otorguen rebaixes.

DELS JOCS FLORALS MORTUORIS

La reina de la festa.